Marguerite Duras

BAHÇE

ROMAN

Türkçesi
MÜNTEKİM OKMEN

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Şefik Basımevinde basıldı ve ciltlendi. (1995)
Dizgi: Serap Kılıç

ISBN 975-510-631-6
© Editions Gallimard, 1955 / Onk Ajans Ltd. Şti. /
Can Yayınları Ltd. Şti. (1995)

Marguerite Duras
BAHÇE

ROMAN

Türkçesi
MÜNTEKİM ÖKMEN

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

Özgün adı
Le square

MARGUERITE DURAS'IN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
ÖBÜR KİTAPLARI

BİR KIŞ GÜNÜ ÖĞLEDEN SONRA / *roman*
SEVGİLİ / *roman*
KUZEY ÇİNLİ SEVGİLİ / *roman*
KONSOLOS YARDIMCISI / *roman*
MAVİ GÖZLER SİYAH SAÇLAR / *roman*

1914 yılında Çinhindi'nde doğan *Duras*, gençliğini geçirdiği bu ülkenin atmosferinden ve olaylarından derinden etkilendi. 18 yaşında Paris'e geldi; hukuk, matematik ve siyaset bilimi okudu. Komünist partiye katıldı. İlk romanı *Les Impudents*'ı 1943 yılında yayımladı. Özyaşamöyküsel bir roman olan *Sevgili* ile 1984'te Fransa'da *Goncourt Ödülü*'nü aldı. Çok sayıda roman dışında, birçok senaryoya da imza attı. 1960 Cannes Film Festivalinde gösterilen *Hiroşima, Sevgilim*, Duras'ı ününün doruğuna çıkardı.

Her işe koşulan türden hizmetçilerdi bunlar. Paris'ın tren istasyonlarına dökülen bu binlerce Brötanyalı kadınlar Bunlar da ayak işlerinde çalışan, kırlık yerlerin pazarlarında işportacılık yapan, iğne iplik gibi şeyler satan kimselerdi ve daha niceleri. Bir ölü kimliğinden başka şeyleri olmayan milyonlarca insan.

Tek kaygıları hayatta kalmak: açlıktan ölmemek, geceleri bir dam altında uyuyabilmek, hepsi bu.

Bir de ara sıra birileriyle karşılaşınca KONUŞMAK. Ortak bahtsızlıklarından, kişisel zorluklarından söz etmek. Yazları, sokak aralarındaki küçük parklarda, trenlerde, pazar yerlerinin kalabalık, müzikli kahvelerinde ele geçebilecek bir fırsat. Bu da olmasa, diyorlardı, içinde bulundukları yalnızlığa dayanmaları olanaksızdı.

—Bana yine o kalabalık müzikli kahveleri anlatınız, bayım.

—Onlar da olmasa yaşayamazdım, küçükhanım. Çok severim onları...

—Galiba ben de onları çok seveceğim... Arada bir gidip oraları bir dolaşsam, diyorum; bilirsiniz, tek başıma, benim durumumda bir genç kız için pek iyi olmaz.

-Unutuyordum: kimi zaman birisi size bakar.

—Anlıyorum. Yaklaşır mı?

—Evet, yaklaşır.

Marguerite Duras
Kış 1989

BİR

Çocuk, bahçenin bir ucundan usulca gelip genç kızın önüne dikildi.

"Acıktım," dedi.

Bu, adamın konuşmaya başlamasına fırsat verdi.

"Yemek zamanı geldi," dedi adam.

Genç kız çekingenlik göstermedi, tersine adama gülümsedi.

"Evet, onun ikindi kahvaltısı zamanı. Saat dört buçuğa geliyor."

Sıranın üzerinde, yanında duran sepetten, yağ ve reçel sürülmüş iki dilim ekmek çıkardı, çocuğa verdi. Bir de peçete alıp çocuğun boynuna şöylece sarıverdi.

"Uslu çocuk," dedi adam.

Genç kız yadsıma anlamında başını salladı.

"Benim değil," dedi.

Ekmekleri alan çocuk uzaklaştı. Günlerden perşembe olduğu için bahçede çok çocuk vardı, büyükleri bilye oynuyor, birbirlerini kovalıyor, küçükler kum havuzlarında debeleniyor, daha da küçük olanları, arabalarında, öbürlerinin arasına katılacakları zamanın gelmesini sabırla bekliyorlardı.

"Benim çocuğum olabilirdi, zaten çoğu zaman da öyle sanıyorlar, dedi genç kız. Ama benim olmadığını söylemek zorundayım. Benimle ilgisi yok.

—Anlıyorum, dedi adam, gülümseyerek. Benim de çocuğum yok.

—Kimi zaman insana garip geliyor, bu kadar çok çocuk var, her yer bunlarla dolu. Ama biri bizim değil, ne dersiniz?

—Kuşkusuz öyle, küçükhanım, ama zaten epeyce çocuk var, değil mi?

–Pek önemli bir şey değil, bayım.

–Ama onlardan çok hoşlanınca, sevince, bunun önemi azalmıyor mu?

–Bunun tersi de söylenemez mi?

–Kuşkusuz öyle, küçükhanım, bu kişiliğe bağlı bir şey. Bana öyle geliyor ki, kimileri var olanlarla yetinebiliyor. Ben de bu insanlardan biriyim, çok çocuk gördüm, istesem benim de çocuğum olabilirdi, ama görüyorsunuz, başkalarının çocuklarıyla yetinmeyi beceriyorum.

–Sahiden çok çocuk gördünüz mü, bayım, gerçekten?

–Evet, küçükhanım, yolculuk yapıyorum, geziyorum.

–Belli, dedi genç kız, sesi sevecendi.

–Şu sırada dinleniyorum, ama genelde hep gezerim.

–Bu sokak aralarındaki bahçeler tam dinlenilecek yerler doğrusu, özellikle bu mevsimde, ben de pek seviyorum bu bahçeleri, açık havada olmak hoş bir şey!

–En iyi yanı bedava oluşu, çocuklar sayesinde neşeli, ayrıca birkaç söz etmek fırsatı da çıkıyor, hele pek fazla konuşacak kimse olmadığı zamanlarda.

–Doğru, bu açıdan pek yararlı. Birşeyler mi satıyorsunuz yolculuklarınızda?

–Evet, işim bu.

–Hep aynı şeyler mi?

–Yo, çeşitli şeyler, ufak tefek, bilirsiniz, her zaman gerekli olduğu halde çoğu zaman almayı unuttuğumuz ıvır zıvır. Hepsi orta boy bir valize sığar. Yani bir çeşit gezgin satıcıyım denebilir.

–Yani pazar yerlerinde gördüklerimiz gibi mi? Önünüzde açık bir valizle duruyorsunuz, öyle mi?

–Evet, küçükhanım, açık hava pazarlarının girişlerinde dururum.

–Peki, sorabilir miyim bununla düzenli bir gelir sağlanabiliyor mu bayım?

–Yakınacak bir şeyim yok küçükhanım.

–Bense böyle düşünmüyordum.

–Önemli bir gelir sağlıyor demedim, hayır. Ama her gün birşeyler geçer elime, düzenli dediğim de bu.

–Sormamda bir sakınca yoktur sanırım: Karnınız iyice doyuyor mu, bayım?

–Evet, küçükhanım, karnım doyuyor diyebilirim, ya da hemen hemen doyuyor. Her gün aynı düzende yiyebildiğimi söyleyemem, hayır, kimi günler şöyle böyle, ama her gün gene de birşeyler yiyebiliyorum.

–İyi öyleyse, bayım.

–Mersi, küçükhanım, evet, hemen her gün karnımı doyurabiliyorum, görüyorsunuz bir şikâyetim de yok. Tek başıma olduğum, belli bir evim de olmadığı için pek bir derdim de yok. Kendimle ilgili şeyler yalnızca. Kimi zaman diş macunum yoktur, kimi zaman iki lakırdı edecek kimse bulamam, ama bunun dışında, işte geçinip gidiyoruz, küçükhanım.

–Bu iş herkesin yapabileceği bir iş midir, ne dersiniz bayım? En azından böyle mi düşünüyorsunuz?

–Evet, küçükhanım, hem de herkesin yapabileceği en iyi iş.

–Ben ise böyle bir iş için belli niteliklere sahip olunması gerektiğini sanırdım.

–Okuma bilmek, gereğinde yararlı olabilir. Akşamları otellerde gazete okumak için, istasyon adlarını okumak için; hayatı kolaylaştırır, ama aşağı yukarı hepsi bu kadar. Pek fazla bir şey değil, karnın şöyle böyle doyar, üstelik her gün.

–Ben daha başka nitelikler diye düşünmüştüm; sabır, dayanıklılık, en çok da yılmamak.

–Ben bu yaptığımdan başka bir iş yapmadığım için bu dediklerinizi pek bilmem, ama bu söylediklerinizi ba-

na her zaman aynı ölçüde gerekli gibi görünmüştür, öbür bütün işlerde de.

—Sorabilir miyim, bayım, bu yolculukların böyle sürüp gideceğini düşünüyor musunuz? Bir gün vazgeçer misiniz?

—Bilmiyorum.

—İşte oturmuş sohbet ediyoruz, bayım. Size böyle sorular sorduğum için kusuruma bakmayın.

—Rica ederim, küçükhanım... Böyle devam edebilir mi, bilemiyorum, gerçekten de başka bir şey söylemem olanaksız. Nasıl bilebilirim?

—Yani demek istediğim, böyle boyuna oradan oraya gezince, sanki gün gelir insan artık durmak ister, bu anlamda sormuştum.

—Sanki, evet, insan böyle isteyebilir. Ama insan yaptığı işi nasıl bırakılabilir, bir başkasına nasıl geçilebilir? Bir başka meslek için mesleğini nasıl bırakır insan, hem niçin?

—İyi anlayabiliyor muyum bilmem, ama bu yolculukları bırakmak bir tek size bağlı bayım, başka bir şeye değil.

—Aslına bakarsanız, böyle bir şeye nasıl karar verilir, hiçbir zaman bilemedim. Doğru dürüst tanıdığım bir kimse yok, ben biraz yalnız bir adamım. Bakarsınız, günün birinde başıma bir devlet kuşu konar, o zaman başka, yoksa nasıl iş değiştirebileceğimi bilmiyorum. Ayrıca, talih kuşu hayatımın hangi yanına konar, nereden gelebilir, bunu da bilemiyorum. Bir gün böyle bir şey olmayabilir demiyorum, ama başıma böyle bir şeyin gelip-gelmeyeceğini bilemem, ayrıca böyle bir şeyi seve seve kabul eder miyim hiç bilemem, hayır, sorun bu değil, ama böyle bir şey olur mu ve karar vermeme katkısı olur mu, doğrusu şu anda kestiremiyorum.

—Ama bayım, yalnızca böyle bir şey isteyemez miydiniz? İş değiştirmek istemez miydiniz?

—Niye isteyeyim, küçükhanım. Kendimi her gün temiz, karnı tok görmek istiyorum, üstelik uyumak istiyorum, dahası üstü başı temiz olmak istiyorum. Daha fazlasını ne yapayım? Ayrıca bu yolculuklar hoşuma gitmiyor da değil.

—Bağışlayın, bayım, izin verirseniz bir şey daha sormak istiyorum, nasıl başladı bu işiniz?

—Nasıl desem! Bunlar uzun, karmaşık hikâyeler ve aslına bakarsanız biraz beni aşan şeyler. Çok eskilere uzanmak gerekecek ki bunu düşünmek daha başında yoruyor beni. Kabaca söylemek gerekirse, bir başkasının başına geldiği gibi gelmiş olmalı başıma, küçükhanım, başka türlü değil."

Esinti çıkmıştı. Yaz habercisi ılık bir esinti. Bulutları önüne katıp götürdü. Yeniden sıcak hava indi kentin üzerine.

"Hava ne kadar güzel, dedi adam.

—Evet, güzel, dedi genç kız. Sıcakların başlaması yakındır. Hava her gün biraz daha güzelleşecek.

—Gördüğünüz gibi, küçükhanım, hiçbir meslek için özel bir yeteneğim yok, ne de herhangi bir yaşam için. Aslında, sanırım bu hep böyle gidecek.

—Demek ki, var olan her şeye ve bütün mesleklere karşı içinizde bir tiksinti var, öyle mi?

—Tiksinti değil, hayır, bu biraz fazla kaçar, ama bir tat almıyorum, diyelim. İnsanların çoğuna benzer biriydim, sonuç olarak. Herkesin başına nasıl geldiyse benim başıma da öyle geldi.

—Ama eskiden başınıza gelmiş olanla şimdi her gün başınıza gelen arasında, geçmiş olan zaman içinde bir değişiklik olmadı mı, başka birşeylerin tadına varmak gibi örneğin?

—Eh, peki! Evet, böyle bir şey söylemiyorum, çoğu için olabilir bu, evet, kimileri için, hayır. Değişmemeye alışmak zorunda olanlar da vardır. Aslında, benim du-

rumum böyle. Doğrusu, galiba, benim için böyle sürecek.

—Benim için, bayım, böyle gitmeyecek.

—Bunu önceden kestirebiliyorsunuz, öyle mi küçükhanım?

—Evet. Benimki böyle sürüp gidebilecek bir durum değil. Ergeç sona erecek türden. Evleneceğim günü bekliyorum. O zaman bu durum sona erecek.

—Evet, küçükhanım, ne demek istediğinizi anlıyorum.

—Yaşamımda öylesine az iz bırakacak ki, sanki bu durumu yaşamamışım gibi.

—Belki benim için de, kimbilir! Her şeyi önceden kestirmek olanaksız, günün birinde, bakarsınız işimi değiştiririm.

—Ama benimki öyle değil, bayım, ben böyle olsun istiyorum. Benimki bir meslek değil. İşi basitleştirmek için böyle denmiş, ama bir meslek değil. Bir tür durum, anlatabiliyor muyum, yani örneğin çocuk olmak ya da hasta olmak gibi bir şey. Bu nedenle sona ermesi gerekiyor.

—Sizi anlıyorum, küçükhanım, ben, bakınız, oldukça uzun bir yolculuktan döndüm, şimdi dinleniyorum. Genellikle, ileride neler olabileceğini düşünmekten pek hoşlanmam, hele böyle bugünkü gibi dinlenme zamanlarımda; böyle değişmemeye, dahası bir değişim öngörmemeye nasıl katlandığımı size açıklamakta, bu yüzden zorluk çekiyorum. Kusuruma bakmayınız.

—Özür dilemesi gereken benim, bayım.

—Yok, öyle değil küçükhanım, konuşmamızı sürdürebiliriz.

—Doğru, evet, bir sonuç çıkarmak gerekmez.

—Demek ki sizin beklediğiniz başka bir şey var, öyle mi?

—Evet. Benim de herkes gibi günün birinde evlenmemem için bir neden yok. Size söylemek istediğim buydu.

—Doğru. Sizin de günün birinde evlenmemeniz için bir neden yok.

—Elbette, benim durumum öylesine kötü ki, bunun tersi kolayca söylenebilir: Bir gün evlenmem için hiçbir neden bulunmadığı. Benim durumumda, böyle bir şeyi bütün gücüyle istemek gerek, bu işin doğal görünmesi için. Ben de bunu istiyorum. Kuşkusuz, üstesinden gelmemek için hiçbir neden yok, küçükhanım, en azından bunu söyleyebiliriz.

—Çok düşündüm. Gencim, sağlığım yerinde, yalan söylemem, her yerde rastlanan ve erkeklerin çoğunun beğendiği kadınlardan biriyim. Eğer bir gün bir erkek bu durumu değerlendirmez ve beni beğenmezse çok şaşarım. Umduğum, beklediğim işte bu!

—Elbette, küçükhanım, ama benim için durum değişik, bu dediğiniz oldu diyelim, nereye koyacağım kadını? Benimdir diyebileceğim tek şey bir valiz ve üstelik bir tek kendi karnımı doyurabiliyorum.

—Sizin için yalnızca bu değişiklik gerekir, demek istemiyorum, bayım, ben genel bir değişiklikten söz ediyorum. Benimkisi evlenmek, sizin için belki başka şeyler gerekecektir.

—Küçükhanım, sizin haksız olduğunuzu söylemek istemiyorum, ama özel durumlar vardır. Ben bütün gücümle istesem de bu değişikliği, sizin istediğiniz gibi bir değişiklik istemeyi başaramam, yani olsun da nasıl olursa olsun.

—Çünkü siz, belki de kısa sürede bulacaksınız bu değişikliği, bayım, benimkisi ise daha uzakta, çok uzakta. Yanılıyorum belki, ama çevremde gördüğüm bütün değişiklikler, benim beklediğimin yanında çok basit kalıyor gibi geliyor bana.

—Ama şu da var, en ivedi değişiklik söz konusu olduğunda bile, herkes bunu kendi kişiliğinin gerektirdiği gibi farklı şekilde isteyebilir, sizce öyle değil mi?

—Bağışlayın bayım, ama ben özel durumlar olsa bile bunlarla ilgilenmiyorum. Bir daha söylüyorum, benim bir umudum var, bu umudu yaşatmak için her şeyi yapıyorum. Her cumartesi hiç sektirmeden dansa gidiyorum, isteyen herkesle dans ediyorum. Gerçeğin önünde sonunda ortaya çıktığı söylenir, bir gün benim de ötekiler gibi evlenmeye uygun bir kız olduğum anlaşılacak.

—Kendi hesabıma bu iş dansa gitmekle olmaz, anlıyorsunuz, değil mi, hatta sizinkinden daha az temelli olsa bile bu değişiklik. Benimkisi çok küçük bir meslek, önemsiz, belki bir meslek bile değil, bir insana, yok canım, bir yarım insana ancak yeterli olabilecek bir iş. Bu yüzden, yaşamımda bu türden bir değişkliği bir saniye bile düşünmem olanaksız.

— Öyleyse, bayım, sizin durumunuzda, bir kez daha söyleyeceğim, belki de iş değiştirmek yeterli olur.

—İyi de nasıl bırakacağım bu işi, nasıl? Bana evlenmeyi bile düşünmeye elvermeyen bu işten nasıl sıyrılacağım? Şu valiz beni hep daha uzağa sürüklüyor, günden güne, geceden geceye, hatta, evet, bir yemekten öbürüne ve şöyle oturup doğru dürüst düşünebilecek kadar bir zaman bile bırakmıyor. Değişikliğin bana gelmesi gerek, benim ona gidecek vaktim yok. Hem sonra şunu da söyleyeyim ki, kimsenin benim hizmetlerime ve arkadaşlığıma gereksinim duymadığını her zaman düşünmüş olduğum bir yana, kimi zaman toplumdaki yerime şaşırdığım bile oluyor.

—O halde, bayım, sizin için o değişiklik belki de bu duyguları tam tersine çevirmekle olabilir, ne dersiniz?

—Elbette, ama insanı tanırsınız: İnsan nasılsa öyledir, nasıl değiştirebilir kendisini? Ne kadar önemsiz

olursa olsun işimi sonunda sevdim. Trene binmek hoşuma gidiyor. Geceleri rastgele bir yerlerde uyumaktan da o kadar rahatsız olmuyorum.

—Bence, bayım, böylesine alışkanlıklar karşısında kendinizi oluruna bırakamazsınız.

—Belki de böylesine hazırlıklıydım, kimbilir?

—Ben kendi hesabıma bir tek valizle yetinmek istemezdim doğrusu, herhalde korkardım da.

—Kuşkusuz, özellikle ilk zamanlarda öyle olur, ama bunlar önemli terslikler değildirler, alışılır.

—Sanırım ben şu andaki durumumu ve... bütün olumsuz yönlerine karşın, bugün yapmakta olduğum işi yeğ tutarım, bayım. Belki de henüz yirmi yaşımda olduğum için böyle düşünüyorum.

—Benim işimde yalnızca sakıncalar yok küçükhanım. İnsanın yollarda, trenlerde, parklarda geçirecek, hemen hemen her şeyi düşünecek bunca zamanı olunca, sonunda şu ya da bu tarzda yaşamak için bir neden bulabiliyor.

—Galiba bir tek kendinizi düşünebilecek kadar zamanınız oluyor, bayım, başka bir şey düşünemiyorsunuz.

—Hayır, küçükhanım, geleceği düşünecek zamanım yok benim; başka şeyler için, başka bir şey düşünmek için zaman buluyorum. Eğer kendinden başka bir şey düşünmeye katlanabilirseniz, sizin dediğiniz gibi, bu ancak karnınız tokken, karnınızı nasıl doyurabileceğinizi düşünmediğiniz zaman olabilir. Karnımız doyduktan sonra, bir sonraki yemeği düşünmeye başlasaydık, kafayı oynatırdık.

—Evet, bayım, elbette, ama bakınız, böyle yoldaş olarak elinde bir tek valizle oradan oraya koşmak, doğrusu bu da beni deli ederdi.

—Her zaman yalnız olunmaz, aklını kaçıracak kadar yalnız, hayır. Bir gemide olursunuz ya da trende,

gördüğünüz, işittiğiniz şeyler olur ve doğrusu, delirmek fırsatı çıksa bile bundan kurtulursunuz.

—Ama, bütün istediğim içinde bulunduğum durumdan kurtulmak ise, sonunda bu değişmez duruma boyun eğmenin bana ne yararı var? Size gelince bayım, içinde bulunduğunuz durumdan kurtulmamak için her zaman yeni gerekçeler bulmanıza yardımcı olmuyor mu yalnızca?

—Pek öyle sayılmaz, meslek değiştirmek için geçerli bir neden çıksa hemen yakalardım; hayır, bunun bana başka yararı da oluyor, örneğin bu mesleğin sağladığı yararları da anlamamı sağlıyor: bir yandan sürekli yolculuk yapmak, öbür yandan, eskiden olduğundan daha aklı başında olmak duygusu gibi; dikkat ederseniz, haklı olduğumu söylemiyorum, hayır, öyle değil, dahası büsbütün yanılıyor da olabilirim, tam tersine, eskisinden daha da az aklı başında olabilirim. Ama hiç önemi yok, bunun ayırımında olmadıktan sonra.

—Demek ki, bayım, ben nasıl hep olduğum yerde kalıyorsam siz de hep, sürekli yolculuk yapıyorsunuz.

—Evet, o kadar ki, ara sıra, eskiden gelmiş olduğum bir yere yeniden geldiğimde, her şey gözüme başka görünüyor. Diyelim ki ilkbahardır ve pazar yerlerinde kiraz vardır. Söylemek istediğim işte bu, yoksa bu işe alışmış olmamı haklı göstermek değil.

—Doğru, evet, iki aya kalmaz kiraz görünür. Sizin için seviniyorum buna. Peki daha başka neler vardır, görülecek dediğiniz?

—Neler yok ki... İlkbahar olur, kış olur, birinde güneş, öbüründe kar. Her şey tanınmaz olur. Ama kirazla her şey değişir. Birden çıkagelir, çarşı bir anda kızıla keser. Evet, iki ay kaldı. Demek istediğim bu işte, yoksa bu işin tam bana göre bir iş olduğu değil!

—Peki, bu çarşıdaki kirazlar, kar, kış, daha başka...

—Çoğu zaman önemli bir şey olmaz, görülecek bir şey bile. Ama her şeyin değiştiğini gösteren binlerce önemsiz şey. Sanki her şey sizin ruh halinize bağlıymış gibi. Yerleri ve insanları ya tanırsınız, ya da tanımazsınız. Daha önce sevimli bulmadığınız bir pazar yerini birden çekici bulursunuz.

—Peki, kimi zaman her şeyin eskisi gibi olduğu olmaz mı?

—Ara sıra, evet... O kadar ki sanki daha dün buradaymışsınız gibidir. Hiçbir zaman anlamam bunun neden böyle olduğunu. Çünkü hiçbir şey böyle olduğu gibi kalamaz, olanaksız bir şey.

—Peki, pazar yerindeki kirazdan, kardan, kıştan başka bir şey?

—Kimi zaman bakarsınız, daha önce siz buradayken yapılmakta olan bir yapı bitirilmiş, içi insanlarla dolmuş, bağıran çağıran, patırtı gürültü. Aslında kent aşırı kalabalık görünmez, ama bu bina, bittikten sonra, sanki çok gerekliymiş gibi gelir.

—Ama bayım, bu yenilikler herkes için aynıdır, yalnızca sizin gördüğünüz yenilikler yok mudur?

—Ara sıra, ama hiçbir önemleri yoktur, evet, genelde yalnız benim için olmayan zamana, nesnelere ilişkin yeniliklerdir. Ne var ki zamanla düşüncelerinizi öylesine değiştirirler ki, o kirazları siz kendiniz oraya koymuş gibi olursunuz.

—Sizi dinlerken bayım, kendimi sizin yerinize koymaya çalışıyorum, ama olmuyor, ben olsam korkardım.

—Olabilir, küçükhanım, kimi zaman benim başıma da gelir, geceleri örneğin, uyandığım zaman. Ama yalnız geceleri değil, bazan gün batarken de korkarım, ama yalnızca sisli, yağmurlu havalarda.

—Ne kadar garip, hiç başına gelmediği halde bu çeşit korkuları biraz kestirebiliyor insan.

—Evet, ama, insanın, ölsem kimse fark etmeyecek öldüğümü dediği zaman hissedilen korku değil bu. Hayır, yalnızca sizi değil herkesi kapsayan bir korku.

—Birden, böyle olduğunuz gibi olmaktan, başka türlü değil de böyle olmaktan, hatta belki de başka bir şey olmak yerine böyle bir şey olmaktan duyulan korku gibi?

—Evet, hem herkes gibi olmak, herkes gibi ve aynı zamanda da nasılsam öyle olmak. Evet, işte bu sanırım, başka türlü değil de özellikle böyle olmak...

—Evet, anladım, bayım, çok karmaşık.

—Çünkü öbür korku, kimsenin haberi olmadan ölüp gitmek korkusu, zamanla bir yazgıya boyun eğme sevincine neden olabilir sanırım. Ölümüme kimsenin, bir köpeğin bile üzülmeyeceğini bilmek, galiba yalnızca ölümün ağırlığını azaltır.

—Sizi anlamaya çalışıyorum, bayım, ama yazık ki beceremiyorum bunu. Belki kadınlar da başka olduklarından. Ben, sizin gibi, böyle bir tek valizle katlanamam doğrusu kendime. Yolculuğu sevmediğimden değil, hayır, beni dünyanın bir yerinde bekleyen bir sevgi olmadan bunu yapamazdım. Bir kez daha söylüyorum, şu anda olduğum gibi olmayı yeğlerim.

—Peki, küçükhanım, ben de bir şey sorabilir miyim, istediğiniz değişikliği beklerken, öyle değil mi?

—Hayır bayım, içinde bulunduğunuz durumdan kurtulma isteğinin ne olduğundan haberiniz yok gibi görünüyor. Benim sürekli bunu düşünmem gerek, her zaman ve bütün gücümle, yoksa buna hiçbir zaman ulaşamam.

—Olabilir, elbet, bilmeyebilirim.

—Bilemezsiniz bayım, çünkü küçük bile olsa sizin kendi işiniz var, bu nedenle, bir hiç olmamın anlamını bilemezsiniz.

–Siz de küçükhanım, anladığıma göre sizin için de kimse üzülmezdi.

–Hiç kimse. Üstelik daha yirmi yaşındayım, on beş günden beri. Ama, bir gün benim için üzülecekler olacak, umudum var. Başka türlüsü olamaz.

–Doğru, aslında bir başkası için üzüleceklerine sizin için üzülsünler.

–Değil mi? Kendi kendime söylediğim de bu.

–Evet, küçükhanım, izin verirseniz, ben de size sorayım, doyasıya yemek yiyebiliyor musunuz?

–Evet, sağolun bayım, karnım doyuyor, fazlasıyla. Yalnızsınızdır, hep yalnızsınızdır, ama benim mesleğimde karın doyar, yemek pişen yerde bulunduğunuz için iyi doyar. Hem de iyi şeyler yenir, kimi zaman but bile yiyorum. Yiyecek var, ben de yiyorum. Dahası kimi zaman kendimi zorluyorum. Kimi zaman biraz daha şişmanlamak, daha çok göze çarpmak için güçlenmek istiyorum. Sanki daha etli canlı, daha güçlü olursam, beklediğim sonuca daha çabuk varırım gibi geliyor. Belki bir kuruntu diyeceksiniz, ama ne denli göze çarpacak kadar sağlıklı olursam şansım da o kadar artar gibi. İşte gördüğünüz gibi, çok ayrı insanlarız.

–Kuşkusuz öyle küçükhanım, bununla birlikte ben de iyi niyetliyimdir. Az önce kendimi iyi anlatamadım. Emin olun, bir gün değişmek istersem, herkes gibi ben de değişirim.

–Ah, bayım, bağışlayın, size inanmak çok zor.

–Elbette öyle, ama görüyorsunuz, genelde, bir ümit ışığı olmaması için tek neden bulunmadığı halde, kendi hesabıma pek bir şey göremiyorum. Bununla birlikte, bana öyle geliyor ki, başkaları için olduğu ölçüde benim için de zorunlu olduğuna inanmaya başladığım anda pek az bir şey, küçücük bir inanç bana yetecektir. Bunu elde etmek için bende eksik olan nedir, zaman mı? Kimbilir? Trenlerde geçirdiğim, birşeyler düşündü-

ğüm, birileriyle gevezelik ettiğim zamanı demiyorum, hayır, sözünü ettiğim öbürü, insanın önünde duran, hemen yarınki zaman. Bunu düşünmeye başlamak ve bunun benim için de gerekli olduğunu anlamaya çalışmak için gerekli olan zaman.

—Ama yine de, tekrar özür dilerim, bana öyle geliyor ki, sizin de herkes gibi olduğunuz bir zaman olmuş, değil mi? Zaten kendiniz söylüyorsunuz bunu.

—Kuşkusuz oldu, ama ne var ki bir daha hiçbir zaman kendimi toparlayamadım. Aynı zamanda birden her şey olamazsınız, ne de, sizin de dediğiniz gibi, her şeyi birden isteyemezsiniz, hıçbır zaman bu engellerden kurtulamadım, bir meslek edinme sorununu çözemedim. Ne ki, biliyorsunuz, yine de çok gezip dolaştım, bu küçük çanta beni çok yere götürdü, hatta bir yabancı ülkeye bile gittim. Pek fazla bir şey satmadım, ama görmüş oldum. O yolculuktan birkaç yıl önce, orayı görme hevesine kapılacağımı söylemişlerdi de inanmamıştım. Ama sonra bir sabah, içimde bu hevesle gözümü açtım. Gidip gördüm. Böyle şeyler benim pek başıma gelmez, ama bu ülkeyi gördüm işte!

—Ama orada da mutsuz insanlar yok muydu?

—Evet, vardı.

—Ve benim gibi bekleyen genç kızlar da?

—Vardı, elbette, küçükhanım.

—E, o zaman?

—Orada da ölenler var, evet, mutsuzlar, sizin gibi, umutla bekleyenler. Ama üzerinde yaşadığımız, her bakımdan o ülkeye benzeyen bu ülkeyi değil de o ülkeyi neden görmeyelim? Neden bu ülkeyi görmeyelim? Bu ülkeden başka o ülkeyi de görmeyelim?

—Çünkü bayım, belki de ben yanılıyorum, yanıldığımı söyleyeceksiniz, ama benim için hava hoş!

—Durunuz küçükhanım, şu da var, orada kışlar buradaki kadar sert değil, kış geldiğinin pek az farkına varırsınız...

—Bir ülkenin, aynı anda her yanında birden bulunamazsınız bayım, bu olmaz, hatta bir kentin bile aynı anda her yerinde olamazsınız, hatta güzel bir kış mevsiminde bile, hayır, boşuna zahmet! İnsan neredeyse oradadır, hep oradasınız, o halde?

—Elbette öyle, küçükhanım, o dediğim kent, uçsuz bucaksız bir alana yayılıyordu, çevresinde hiçbir yere çıkmayan merdivenler vardı.

—Hayır, bayım, bu beni ilgilendirmez.

—Kent bütünüyle badana edilmişti, kireç beyazı, düşünün, yaz ortasında kar duygusu. Kent, çepeçevre denizin ortasındaki bir yarımada üzerindeydi.

—Deniz mavi, değil mi? Bilirim, mavi.

—Evet, küçükhanım, mavi.

—Pekâlâ bayım, bağışlayın, ama deniz mavisinden söz eden insanlar midemi bulandırır, kusacağım gelir.

—Ama ne yapalım, küçükhanım, hayvanat bahçesinden baktınız mı, kentin bütün çevresi tümüyle görünüyordu. Mavi her göz için mavidir, elden ne gelir!

—Hayır, şu sözünü ettiğim sevgiler olmasa bana kara görünürdü. Ayrıca, sizi üzmek istemem, ama ben bu yaşamı değiştirmeyi çok istiyorum, buradan kurtulmayı, yolculuk keyfini tatmayı, yeni şeyler görmeyi... Siz boşuna görüyorsunuz bu kentleri, bunlar size hiçbir şey kazandırmayacak, asla ve bir gün durdunuz mu kendinizi yine aynı noktada bulacaksınız.

—Galiba aynı şeylerden konuşmuyoruz, küçükhanım. Ben size yaşamı bütünü ile değiştiren değişimlerden söz etmiyorum ki, yalnızca yaşandığı âna tat katanları söylüyorum. Yolculuk çok avutucu bir şeydir. Yunanlar, Fenikeliler, herkes gezmiş, insan belleği böyle oluşuyor.

—Aynı şeylerden konuşmadığımız belli, benim istediğim böyle bir değişiklik; gezip dolaşmak, deniz kıyısı kentler görmek filan değil. Benimkisi, benim istediğim, benim olan bir şey, bir şeyim olmaya başlasın, ufak tefek birşeyler, ama benim olan birşeyler, benim olan bir yer, diyelim tek bir oda, ama benim odam. Kimi zaman, gazla çalışan bir fırın düşlerim.

—Bu da yolculuk gibi olacak, küçükhanım. Artık duramayacaksınız. Arkadan bir buzdolabı isteyeceksiniz, sonra başka bir şey. Bir kentten öbürüne, yolculuk gibi, artık duramayacaksınız.

—Niçin, bayım, buzdolabından sonra durmamamda bir sakınca mı var?

—Yok, küçükhanım, olacağını da sanmam, ben kendimden söz ediyorum, değil mi, öyle sanıyorum ki böyle bir düşünce, yolculuk yapmaktan, şimdi olduğu gibi bir kentten öbürüne dolaşmaktan çok daha fazla yorar beni.

—Bayım, ben herkes gibi doğdum, büyüdüm, çevreme bakıyorum; çok bakıyorum ve gerçekten, bir neden göremiyorum, şu bulunduğum yerde kalmam için. Biraz önem kazanmaya başlamalıyım, ne yoldan olursa olsun. Ve eğer bir buzdolabının bana yetebileceğini düşünerek başlarsam bir gaz fırınım da olmaz. Zaten nereden bilebilirim ki? Böyle diyorsunuz, belki bunu düşündünüz ya da bir buzdolabı sizi yormuş olmalı.

—Hayır, hiçbir zaman bir buzdolabım olmadı, yalnız olmadı değil böyle bir olanağım da olmadı. Hayır, bu yalnızca bir izlenim. Buzdolabı deyişim, bunun bir yolcu için oradan oraya taşınamayacak ağır bir şey olmasından. Elbet başka bir şeyden de söz edebilirdim. Ama pekâlâ anlıyorum sizi küçükhanım, siz ancak, diyelim şu gazla çalışan fırınınız hatta buzdolabınız olduktan sonra çıkabileceksiniz yolculuğa. Dahası, bir tek

buzdolabı düşüncesi ile hemen cesaretim kırıldığı için ben kendimin yanıldığını da söyleyeceğim.

—Evet, garip bir şey, gerçekten.

—Yalnız bir tek kez, günün birinde, artık yaşamak istememiştim. Açtım, yiyecek bir şey yoktu, öğleyin karnımı doyurabilmek için çalışmaktan başka çarem kalmamıştı. Sanki herkesin yazgısı değilmiş de, özellikle benim yazgımmış gibi! Sanki buna alışık değilmişim gibi, o gün artık yaşamak istememiştim, çünkü, herkes için olduğu gibi benim için de bunun devam etmesinin bir nedeni olmadığını düşünüyordum. Bütün bir gün yeniden çalışmaya çalışmak için uğraştım ve sonra valizimle pazar yerine çıktım ve karnımı doyurdum. Eskiden olduğu gibi her şey yeniden başladı, ama şu farkla, o günden sonra herhangi bir gelecek düşüncesi, isterse bu bir buzdolabı edinmek olsun, beni eskisinden daha çok yorar oldu.

—Bunu tahmin etmeliydim.

—O günden beri, ne zaman kendimi düşünsem, fazlası ya da eksiği olan biri gibi yapıyorum bunu. Bu da, hayatta bir buzdolabına sahip olmanın ya da olmamanın, benim için sizden daha az önem taşıdığını gösterir.

—O ülkeye ne zaman gittinizdi, o pek sevdiğiniz ülkeye, bu dediğiniz günden önce mi, sonra mı?

—Sonra. Orayı düşünmek hoşuma gidiyor, bir insanın orayı görmemesi yazık olur! Onun değerini anlamak için başkasından da üstün olduğumu söylemek istemiyorum, ama dünyada olduğumuza göre, bir ülke daha görmek, görmemekten daha iyidir, diye düşünüyorum.

—Kendimi sizin yerinize koyamam elbette, ama demek istediğinizi pekâlâ anlıyorum, ayrıca iyi de anlatıyorsunuz. Mademki dünyadayız, elimizden gelirse, fazla şey görmek, bunları görmemekten daha iyidir demek

istiyorsunuz, öyle değil mi? Böylece zaman daha çabuk, daha hoş geçer, değil mi?

–Öyle diyelim küçükhanım, biraz öyle. Belki de vaktimizi nasıl kullanıp nasıl kullanmamaya karar vermek konusunda anlaşamıyoruz.

–Yalnız o değil, çünkü ne konuda ne olursa olsun şunu ya da bunu yapmak için bir çaba harcamış değilim, tabii beklemek dışında kuşkusuz. Beni anlayacağınızı sanıyorum, sizin zorunlu olarak benden daha mutlu olduğunuzu söylemek istemiyorum, hayır, demek istediğim, yalnızca, eğer mutlu değilseniz, buna bir çare bulma çabasına girebilirsiniz, başka bir yere gider, başka şey satarsınız, hatta, beni bağışlayın bayım, daha da fazlasını yaparsınız. Ben şimdilik hiçbir şey düşünmeye başlayamam, ayrıntıları bile. Benim için başlamış hiçbir şey yok, yaşamakta oluşumdan başka. Ve kimi zaman, örneğin yazın, hava güzel olunca, belki de artık vaktin geldiği, pek öyle görünmese de olayın başlamakta olduğu duygusuna kapılırım, korkarım, evet, havanın güzelliğine kapılmaktan ve bir an bile olsa, istediğim şeyi unutmaktan, daha şimdiden ayrıntıda yitmekten ve asıl önemli noktayı unutmaktan korkarım. Yaşamımda daha şimdiden ayrıntılara dalacak olursam işim bitiktir.

–Ama küçükhanım, gene sorayım, bana bu küçük çocuğu seviyorsunuz gibi gelmişti.

–Önemli değil, bunu da bilmek istemiyorum, bulunduğum durumdan hoşnutsuzluk duymaya, dahası ona biraz daha iyi katlanmaya başlamak istemiyorum, çünkü o zaman bir kez daha işim bitiktir. İşim çok ve işimi yapıyorum, öyle ki her gün yapmam gerekenden daha çoğunu yaptırıyorlar, ben de yapıyorum. Canım çıkıyor elbet, ama yapıyorum. Çünkü yapmasam, yapmam desem, bu, durumumun düzeleceği, yumuşayacağı, daha katlanılabilir ve dahası, gerektiğinde, kısaca,

katlanılabilir olacağı uygun koşullar düşünüyorum anlamına gelir.

—Gene de çok tuhaf küçükhanım, yaşamı tatlılaştırmak olanağı varken, bunu reddetmek çok tuhaf!

—Evet bayım, benden istenilen hiçbir şeyi geri çevirmiyorum, yapmam demiyorum. Başlangıçta çok kolay olduğu halde, hiçbir şeyi reddetmedim, bugün de olmaz demiyorum. Oysa gitgide daha kolay oluyor bunu demek, çünkü her gün daha fazlası isteniyor. Anımsayabildiğimden çok daha eskisinden beri, hiç ses etmeden, hep peki dedim, her şeye, her şeye. Günün birinde bardağın taşması için. Belki bana bunun biraz basit bir şey olduğunu söyleyeceksiniz, ama ben başka çıkış yolu bulamıyorum. İnsan her şeye alışıyor, eminim bundan; insanlar var, görüyorum, on yıl sonra da bugün benim olduğum noktadalar. İnsan her türlü yaşam biçimine alışabilir, hatta buna bile, ama ben alışmamak için çok dikkatli olmalıyım. Kimi zaman bunalıyorum, evet, her türlü yaşama alışmak tehlikesi öyle büyük ki, bunu önceden bildiğim halde, bunalımdan kurtulamıyorum. Ama, bayım, bu kar, kiraz, ya da yeni binalardan başka bir şey yok mu? Onları anlatsanız.

—Kimi zaman bakarsınız otelin sahibi değişmiş, yenisi müşterileri iyi karşılıyor, onlarla konuşuyor. Oysa eskisi böyle inceliklerden çoktan usanmıştı, müşterileriyle konuşmazdı.

—Ama bayım, hâlâ aynı yerde olmama her gün şaşırmam gerekir değil mi? Yoksa amacıma ulaşamam.

—Herkes şaşar herhalde. İnsan elinin erdiği şeye şaşar, bir şeye değil de başka bir şeye şaşırmaya karar vermez.

—Her sabah hep aynı yerde olduğumu görmek biraz daha çok şaşırtıyor beni, bunu özellikle yapmıyorum. Sabah uyanıyorum ve hemen şaşıyorum. Kimi şeyler geliyor aklıma. Küçük bir kızdım, başka kızlar

gibi bir kız, onlardan farklı değildim. Kiraz zamanı, ah, bakın, meyve bahçelerinden kiraz çalardık. Son güne kadar hep birlikte kiraz çaldık. Çünkü bu mevsimde beni işe yerleştirmişlerdi. Otel sahibi de aralarında olmak üzere, şimdiye kadar anlattıklarınızdan başka bana anlatacak bir şeyiniz yok mu bayım?

—Ben de kiraz çaldım, tıpkı sizin gibi ve görünüşte ötekilerden hiçbiri farklı yanım yoktu, yalnızca onları daha o zamanlar çok seviyordum. Otel sahibinden başka, kimi zaman yeni bir radyo vardır. Bu çok önemli. Müzikli kahveye dönüşen bir müziksiz kahve. O zaman, doğal olarak, daha çok müşteri vardır ve geç saatlere kadar otururlar. Felekten çalınan geceler.

—Felekten çalınan mı dediniz?

—Evet.

—Ah, kimi zaman bana öyle geliyor ki bayım, eğer bilebilseydik... Annem geldi, "Hadi yürü, bitti artık," dedi. Kesilmeye götürülen koyunlar gibi boyun eğdim. Ah, bilseydim, didinir, çırpınır, kendimi kurtarırdım, anneme yalvarırdım, o kadar çok yalvarırdım ki, o kadar çok!

—Ama bilmiyorduk.

—Kiraz mevsimi, her yıl olduğu gibi sonuna kadar sürdü. Öteki çocuklar penceremin önünden geçerlerdi, türküler söyleyerek. Ben arkalarından bakardım ve bu yüzden azar işitirdim.

—Ben çok geç kiraz topladım.

—Pencerenin arkasında, büyük bir suçlu gibi. Bakınız, bayım, suçum sanki on altı yaşımda olmakmış gibi. Ama siz çok geç mi diyordunuz?

—Evet, bir insan ömrü için olabildiğince geç.

—Bana yine o kalabalık müzikli kahveleri anlatınız bayım.

—Onlar da olmasa bu yaşama katlanamazdım küçükhanım. Çok severim onları.

—Sanırım ben de severdim. Kocamla tezgâh başında oturur, radyo dinlerdik, konuşur, görüşür, insanlarla birlikte olurduk. Arada bir gidip oraları bir dolaşsam, diyorum, anlıyorsunuz, tek başıma, benim durumumda bir genç kız böyle bir şey yapamaz.

—Unutuyordum: kimi zaman birisi size bakar.

—Sonra? Yaklaşır mı?

—Yaklaşır, evet.

—Hiç nedensiz?

—Hiç nedensiz.

—O zaman konuşma genel konulardan biraz uzaklaşır.

—Peki, sonra bayım, sonra?

—Ben bir kentte iki günden fazla kalmam, küçükhanım, bilemedin üç gün. Sattığım şeyler pek o kadar gerekli şeyler değildirler.

—Çok yazık bayım!"

Yatışmış olan rüzgâr yeniden başladı, bulutları yeniden sürükledi. Havanın birden ılımasında, yakın bir yazın belirtileri vardı.

"Sahiden, bugün hava pek güzel!

—Yaz geliyor.

—Öyle gibi küçükhanım, hiç başlanmaz zaten, özür dilerim, hep yarına bırakılır.

—Ah! Bayım, böyle konuşuyorsunuz. Çünkü bugün sizin için yarını size unutturacak kadar dolu. Benim için, bugün bir hiç, bir çöl.

—Kısacası küçükhanım, bugün de şunu yaptım diyecek hiçbir şey yaptığınız olmuyor mu?

—Hayır, hiçbir şey yapmıyorum, bütün gün çalışıyorum. Ama o dediğinizi diyebilecek hiçbir şey yapmıyorum. Kendime böyle bir soru bile sormuyorum.

—Şimdi, yine size karşı konuşuyormuş gibi olmak istemem, ama yaptığınız ne olursa olsun, şu içinde yaşadığınız dönem ileride bir önem kazanacak, o sözünü et-

tiğiniz çölü anımsayacaksınız, o çöl göz alıcı bir yoğunlukla kalabalıklaşacak. Oradan kaçamayacaksınız. Başlamadı sanılır, ama başlamıştır. Bir şey yapılmıyor sanılır, ama yapılır: Bir çözüme doğru gidildiği sanılır ve bir de arkanıza bakarsınız ki, çözüm arkada kalmıştır. Örneğin şu kent, o anda onun değerini yeterince anlamadım. Otel pek iyi değildi, ayırttığım odayı başkasına vermişlerdi, vakit geç olmuştu, karnım açtı. O kentte hiçbir şey beklemiyordu beni, o kocaman kentten başka. Kendi işleriyle uğraşan koca bir kentin, onu ilk kez gören yorgun bir yolcu için ne demek olduğunu biraz düşünün?

—Hayır, bayım, düşünemiyorum.

—Sizi bekleyen bir şey yok, bir tek, kirli ve gürültülü bir avluya bakan kötü bir oda, ama yine de, şimdi yeniden düşününce, bu yolculuğun beni değiştirdiğini anlıyorum. Daha önce görmüş olduğum birçok şey birden aydınlanıverdi. İnsan iş işten geçtikten sonra şu ya da bu kente gitmiş olduğunu anlar, küçükhanım, bilirsiniz.

—Bu dediğiniz anlamda alınınca, eh, belki haklısınız. Belki bir şey başladı bile, başlamasını istediğim günden beri.

—Evet, küçükhanım, insan hiçbir şey olmuyor sanır, ama bununla birlikte, bana öyle geliyor ki sizin yaşamınızda olabilecek en önemli şey, sizin şu hiçbir şey yaşamamak konusunda gösterdiğiniz istençtir, kesinlikle.

—Anlıyorum, bayım, ama siz de beni sonuna kadar anlayın, bu dediğiniz oldu diyelim, benim bunu görecek vaktim yok. Umarım sizin gibi ben de bir gün bir yolculuğa çıkar ve arkama dönüp baktığımda her şeyin birden aydınlanıverdiğini görürüm, ama bugün için buna vaktim yok.

—Evet, küçükhanım, evet. Kuşkusuz henüz göremediğiniz bir şey öğretilemez size, ama gene de bunu yapmak için büyük bir istek duyuyor insan.

—Pek kibarsınız, bayım, ama ben henüz bütün bu söylenenleri pek iyi anlayabilecek durumda değilim.

—Küçükhanım, gerekli mi acaba, sızı anlıyorum, emin olunuz, ama yine de hep bu işi yapmak gerekli mi acaba? Elbette size öğüt veriyor değilim... Ama sizin yerinizde başka birisi olsa, gerektiğinde bir küçük çaba göstermez miydi, bazı angaryalardan kurtulunca da geleceğe umut bağlamaz mıydı? Bir başkası olsa öyle yapmaz mıydı? Bir düşününüz.

—Böyle her dediklerini yaparak, her gün biraz daha fazlasını istemeleri karşısında boyun eğerek, bir gün sabrım tükenirse, artık çok geç kalmış olacağımdan mı korkuyorsunuz?

—Evet, küçükhanım, sizinkisi gibi hiçbir şeyin yumuşatamayacağı türden bir iradeyi kaygı verici buluyorum; ama ben bundan dolayı değil, sizin yaşınızda bir insanın böylesine ağır koşullarda yaşamaya katlanmasından dolayı söyledim bunları.

—Başka çarem yok, bayım, inanınız, çok düşündüm.

—Kaç kişi, küçükhanım, sorduğum için bağışlayın.

—Yedi.

—Kaç kat?

—Altı.

—Kaç oda?

—Sekiz.

—Çok yazık!

—Hayır, ama niçin bayım? Bu böyle ölçülemez. İyi anlatamadım, anlamadınız.

—Küçükhanım bence her iş, her zaman ölçülebilir, nasıl olursa olsun çalışma çalışmadır.

—Bu öyle değil, emın olunuz. Bu işte çoğu yapmak, azı yapmaktan daha iyi. Size bunun dışında, eğlenmek ya da düşünmek için zaman bıraktılar mı yandınız demektir.

—Üstelik yirmi yaşındasınız.

—Evet ve derler ya, henüz dünyayı incitecek zamanım olmadı. Ama sanırım sorun burada değil.

—Ben daha çok tersini düşünüyorum, sorun burada ve onların da bunu hatırlamaları gerekır.

—Bizden istedikleri her işi yapamamız onların suçu değil herhalde. Onların yerinde olsam ben de öyle yapardım.

—Küçükhanım, valızımi odaya bıraktıktan sonra bu kentte neler yaptım, size bunları anlatmak istiyorum.

—Evet, bayım, ama benim için üzülmeyiniz. Bir gün sabrım taşıverirse buna pek şaşacağım, bir tek düşündüğüm bu, günün birinde sabrımın taşıvermesi tehlikesi, anlıyorsunuz değil mi?

—Küçükhanım, akşamüstü, valizi odaya bıraktıktan sonra...

—Çünkü çok düşünüyor insanlar, bız de çok düşünüyoruz, bayım, biliyorsunuz, bir kez işe koyulduk mu, bır tek bu kalıyor, düşünmek ve düşünüyoruz, delilik bu. Ama herhalde sizin gibi hiçbir şey yapmamaya değil. Hep acı içinde. Her zaman.

—Akşamüstüydü, tam yemekten önce, işten sonra...

—Hep aynı şeyleri, aynı kimseleri düşünüyoruz ve acı içinde. İşe dört elle sarılmamız da bundan ve bunda kaygılanacak bir şey de yok. Ama siz, bakın, meslekten söz ediyordunuz, sizi bütün gün mutsuz eden şeylerden biri de bu mu? Akşam olmuştu, diyordunuz, valizi bıraktıktan sonra.

—Evet küçükhanım, akşamüstü, valizi bıraktıktan sonra, yemek yemeden önce, kenti dolaştım. Bir aşevi arıyordum. Uzun iş, bilirsiniz ve zor, kesenize göre bir yer bulabilmek. Şurası burası derken kent merkezinden epeyce uzaklara düşmüşüm, baktım hayvanat bahçesi. Rüzgâr çıkmıştı. Birçok kişi, iş dönüşü, burada gezinti yapıyorlar ve dediğim gibi burası yüksek bir yer, kent ayak altında kalıyor.

—Ama ben eminim ki yaşamak iyi bir şey, öyle olmasa bunca zahmete katlanmazdım.

—Nasıl oldu bilmiyorum, bahçeye girdiğim andan itibaren yaşam dolu bir insan oluverdim.

—Bayım, bilemiyorum, nasıl olur da bir bahçe, daha ilk bakışta insanı mutlu edebilir.

—Ama bu size anlattığım her zaman olagelen bir şeydir, ileride buna benzer çok şey dinleyeceksiniz, anladınız sanırım. Öyle bir yaşamım var ki, benim için, örneğin böyle konuşabilmek her zaman ele geçen bir fırsat değildir. Neyse, kendimi o kadar rahat hissettim ki bu bahçede, sanki başkalarının olduğu kadar benim de bahçemdi. Sanki, size daha iyi anlatmam olanaksız, birdenbire büyüyüvermiştim de yaşamımın olayları düzeyine erişmiştim. Artık o bahçeyi bırakıp gidemezdim. Rüzgâr çıkmıştı, ışık bal rengine dönmüştü; bütün tüyleri alev alev aslanlar bile burada olmanın tadını çıkarıyorlardı. Havada aynı anda ateş ve aslan kokusu vardı ve ben bu kokuyu, sonunda ulaşabildiğim bir kardeşlik kokusu olarak soluyordum. Orada dolaşmakta olan herkes de birbirine karşı dikkatli davranıyor, bu bal rengi ışıkta dinleniyorlardı. Anımsıyorum, hepsini aslanlara benzetiyordum. Birdenbire mutlu oluvermiştim.

—Nasıl mutlu yani, dinlenen birisi gibi mi? Sıcakta bunaldıktan sonra serinliğe karışan biri gibi mi? Ya da zaten her gün mutlu olan ötekiler gibi mi?

—Kuşkusuz daha da öte, sanırım, çünkü buna alışık değildim. Başıma büyük bir güç yürümüş gibiydi, ne yapacağımı kestiremediğim bir güç.

—Acı veren bir güç müydü?

—Evet, belki acı veriyordu, hiçbir şeyin dindiremeyeceği gibi bir güçtü sanki.

—Bu umut işte, bayım, umut bu galiba.

—Evet, umut, biliyorum. Ama ne umudu? Hıçbir şeyin. Umudun umudu.

—Bayım, herkes sizin gibi olsaydı ona hiç ulaşamazdık.

—Ama küçükhanım, bahçenin yollarının ucundan, gerçekten her yolun ucundan deniz görünüyordu. Deniz, bakın size açıkça söylüyorum, deniz benim umursadığım bir şey değil, zaten alışık olduğum bir şey, ama orada herkes denize bakıyordu, orada doğmuş olanlar bile, aslanlar bile denize bakıyor gibiydiler. Şimdi, herkesin baktığı bir yere nasıl olur da bakmazsın, senin için o kadar önemli olmasa bile.

—O saatte herhalde pek mavi değildi, güneş batıyordu, demiştiniz.

—Otelden çıktığımda maviydi. Ama sonra, bahçeye geldikten az sonra rengi koyulaşmaya başladı ve yavaş yavaş durgunlaştı.

—Yok, rüzgâr çıktığına göre pek o kadar durgun olamazdı.

—Hafif bir esintiydi, bilmem bilir misiniz, yalnız yukarılarda, kentin üzerinde esiyordu, orada değil. Ne yönden esiyordu şimdi bilemiyorum, ama herhalde açık denizden değil.

—Bir de, bayım, batmakta olan güneş bütün aslanları aydınlatamazdı. Ayrıca kafeslerin hepsinin aynı yöne, batıya bakması gerekirdi.

—Haklısınız, küçükhanım, öyleydi, hepsi de bir yöne bakıyordu. Batan güneş aslanların hepsini birden aydınlatıyordu.

—Demek güneş denizde daha önce batmıştı.

—Evet, iyi bildiniz. Deniz kararırken kent ve bahçe henüz güneş alıyordu. Üç yıl geçti üzerinden. Anılar henüz taze, ben de bunları anlatmaktan hoşlanıyorum.

—Anlıyorum, bayım, birileriyle konuşmasan da olur sanılır, ama olmaz işte. Ben ara sıra, böyle tanımadığım kimselerle konuşurum, şimdi yaptığımız gibi, tıpkı bu bahçede olduğu gibi.

—İnsanlar gevezelik etmek istedikleri zaman bu çok belli olur, şaşılacak şeydir, bu pek hoş karşılanmaz. Ama böyle yerlerde, parklarda, bahçelerde olağan sayılır. Küçükhanım, sekiz oda diyordunuz değil mi? Sekiz büyük oda?

—Tam olarak söyleyemem, bunları ben herkes gibi göremem. Genel olarak bana büyük gibi gelirler, ama belki de o kadar büyük değildirler. Aslında gününe bağlı, gün olur gözüme çok büyük görünürler, göğsüm daraldığı günlerde tersine küçüktürler. Niye sordunuzdu?

—Bir şey için değil küçükhanım, meraktan. Yalnızca merak ettim.

—Meraktan değil, bayım, biliyorum niçin sorduğunuzu, size garip görünür, ama ne yapalım, elimden başkası gelmiyor.

—Eğer iyi anlayabiliyorsam küçükhanım, gözü yükseklerde olan birisiniz, başkalarında olanların sizde de olmasını istiyorsunuz, hem öyle bir cesaretle ki yanılgıya düşebilir insan... Kahramanca... Sanabilir.

—Bu sözcük gözümü korkutmuyor, bayım, hiç düşünmemiş olsam bile. Görüyorsunuz, öyle yoksulum ki, sanki her şeyi göze alabilirim. İster ölmek, ister yaşamak, ikisini de aynı güçle isteyebilirim, o halde? Söyler misiniz, bayım, var olan hangi iyilik uğruna harcayabi-

lirdim bu cesareti? Ve kim ve ne yumuşatabilir bunun şiddetini? Benim yerimde olan ve istediğim şeyi ciddı olarak isteyen herkes aynı şeyi yapardı.

—Elbette, küçükhanım, elbette, öyle durumlar olur ki herkes yâpması gerektiğini sandığı şeyi yapar, değil mi, öyle durumlar da olur kı kimse bır kahraman gibı davranmaktan kurtulamaz.

—Görüyorsunuz, bayım, bir kez bir şeyı, nasıl bir şey olursa olsun, yapmayı reddedersem kendime bir çekidüzen vermeye, kendimi savunmaya, yaptığım işin nasıl bir iş olduğunu düşünmeye başlamış olacağım. Bır şeyle başlayıp bir başkasıyla sürdüreceğim, sonra ne? Sonuçta birtakım haklarım olduğunu düşünecek, bunları ciddiye alacak ve sahiden var olduklarına inanacağım. Üzerinde düşüneceğim. Artık canım da sıkılmayacak. Böylece de mahvolacağım."

Bir an sessizlik oldu aralarında. Güneş buluttan çıktı, yeniden parıldadı. Genç kız yeniden sözü aldı.

"O bahçeye girdiğinizde duyduğunuz mutluluk sonra da devam etti mi, bayım?

—Birkaç gün sürdü. Olabilir bir şey.

—Herkesin başına gelebilir bir şey midir bu, yoksa gelmez mi?

—Hiç başına gelmemiş birinin olması mümkündür. Ne kadar katlanılamaz bir düşünce olsa da, olabilir.

—Bir varsayım bu sizinkisi, değil mi bayım?

—Evet, yanılıyor olabilirim küçükhanım; işin doğrusu hiç bilmiyorum.

—Ama yine de böyle şeyleri bilir havanız var, bayım.

—Hayır, küçükhanım, herkes ne kadarsa ben de o kadar.

—Bayım, size bir şey daha sormak istiyorum: Güneş önce denizde batmış olsa bile, o ülkelerde güneş çabucak battığına göre, hemen ardından kentte havanın

kararmış olması gerekirdi, öyle değil mi? Güneş batmaya başladıktan on dakika sonra böyle olmuş olmalı.

—Evet, küçükhanım, ama emin olunuz, işte ben tam o anda gelmiştim, gökyüzü kızarırken.

—Size inanıyorum, bayım.

—Pek inanmışa benzemiyorsunuz, küçükhanım.

—Hayır bayım, size tamamen inanıyorum. Zaten siz oraya daha sonra hiçbir şeyin olmayabileceği bir başka zamanda da gelmiş olabilirdiniz, değil mi?

—Olabilir, evet, ama tam o anda geldim. Bütün bir günün ancak birkaç dakikasını alan bir zamanda.

—Ama yine de sorun bu değil.

—Hayır, sorun bu değil.

—Ama yine de, sonra?

—Sonra, bahçe yine aynıydı, yalnız gece olmuştu. Denizden serinlik yükseliyordu. Gündüz çok sıcak geçtiği için de çok iyi geliyordu.

—Sonra da akşam yemeği.

—Pek o kadar acıkmış değildim, birden susamıştım. O akşam yemek yemedim. Galiba aklıma bile gelmemişti.

—Ama otelden yemeğe gitmek üzere çıkmıştınız?

—Sonra unutmuş olmalıyım.

—Ben, bayım, bakınız bütün gün gece karanlığında gibiyimdir.

—Çünkü öyle olmasını istiyorsunuz küçükhanım, değil mi? Ondan çıkmak istiyorsunuz yine oraya dönmek için, kısacası bir uzun geceden uyanmak gibi. Çevresini geceye dönüştürmek isteğinin ne olduğunu biliyorum, kuşkusuz, ama bakın, bence boşuna bir çaba, çünkü gecenin tehlikeleri gene de delip geçerler.

—Yo, o kadar yoğun bir gece değil, bayım ve gündüzün de gece için o kadar tehlikeli olduğunu sanmıyorum. Yirmi yaşımdayım. Başıma bir şey gelmedi daha.

İyi de uyurum. Ama bir gün artık iyice uyanmak gerekecek, bu zorunlu hale gelecek.

–Demek günler sizin için hep aynı şekilde akıp geçiyor, küçükhanım, çeşitli olsalar bile.

–Her perşembe olduğu gibi bu akşam da kimi tanıdıkları gelecek. Ben de but yiyeceğim, koridorun dibindeki mutfakta, yalnız başıma.

–Ve her zamanki, hep aynı konuşmaların mırıltıları gelecek kulağınıza, uzaktan uzağa, sanki her perşembe dinlediğiniz aynı lâkırdılar.

–Evet ve her zamanki gibi bir şey anlamayacağım.

–Ve orada uyuşuk uyuşuk tek başınıza oturacaksınız, önünüzdeki tabakta yemek artıkları, sonra size seslenecekler, gel, tabakları değiştir, öteki yemekleri getir, diye.

–Hayır, zili çalacaklar, ama yanılıyorsunuz, uyandırmayacaklar, bu işleri yarı uyur yarı uyanık yaparım.

–Tıpkı, siz onlara servis yaparken, sizin de bir insan olduğunuzu kesinlikle fark etmemeleri gibi. Aslında böylece ödeşmiş olursunuz, sizi ne üzebilirler, ne de eğlendirebilirler. Siz uyuyorsunuz, çünkü.

–Evet, sonra kalkıp gidiyorlar. Ev ertesi sabaha kadar yeniden sessizliğe gömülüyor.

–Ve siz aynı evde, kimler olduklarına bile bakmadan, elinizden geldiğince kusursuz, yeniden servis yapmaya başlayacaksınız.

–Elbette, bayım, ama iyi uyuyorum, ah! Bu benim uykum, baş döngüsü gibi bir şey, ellerinden bir şey gelmiyor. Ama niye karıştırıyorsunuz bu konuları?

–Belki de bunları size anımsatmak için, bilmiyorum.

–Evet bayım, öyle olmalı. Ama bir gün, elbette, günlerden bir gün salona girip konuşacağım, saat tam iki buçukta.

–Bunu yapmak zorunda kalacaksınız.

–Bu akşam sofrayı kurmuyorum, diyeceğim. Evin hanımı yüzüme bakıp şaşıracak. Neden, diyeceğim, hizmet edecekmişim, mademki bu akşamdan sonra... bu akşamdan sonra... yok, hayır, bu kadar önemli şeyler nasıl söylenir kestiremiyorum."

Adam karşılık vermedi, yeniden esmeye başlamış olan rüzgâra dalmış gibiydi. Genç kız da zaten bir yanıt beklemiyor gibiydi.

"Birkaç güne kalmaz yaz gelir, dedi adam –içini çekerek ekledi– ah! Biz sahiden metelik etmeyiz.

–Bunlar da gereklidir, derler.

–Her türlü insan gereklidir, derler.

–Ama bayım, insan kimi zaman soruyor, niye böyle diye.

–Neden başkaları değil de biz, diye mi?

–Evet, ama şu bizim bulunduğumuz noktada şunu da sorabiliriz kendimize, niçin hep biz de neden başkaları değil?

–Evet kimi zaman, kimi durumlarda, sonuç olarak bu da insanı rahatlatabilir.

–Kendi payıma hayır, bu bana yetmez, hayır, hayır. Ben bunun bir tek benimle ilgili olduğunu bilmekle yetinmeliyim. Yoksa bittim demektir.

–Belli olmaz, küçükhanım, bakarsınız bu sizin için çabucak sona erer, belki şu önümüzdeki yaz, birdenbire, o salona girer ve işte, bundan sonra çalışmıyorum, deyiverirsiniz.

–Belli olmaz, gerçekten. Bunu gururumdan böyle söyleyeceğimi düşünebilirsiniz, ama değil, ben genelde söz ediyorum. Anlıyorsunuz değil mi?

–Evet, anlıyorum.

–Salonun kapısını açıp, bayım ve tamam işte, bir anda ve sonsuza dek çözümlenecek.

–Ve o ânı hep hatırlayacaksınız, benim o geziyi hatırladığım gibi. Daha sonra bu kadar güzel yolculuk yapmadım, ne de hiçbiri onun kadar mutlu etti beni.

—Yine hüzünlendiniz, bayım, böyle birdenbire. Bana böyle bir yürek daralması sonucu kapıyı açmam gerekecek diye mi? Bunun pek o kadar arzu edilecek bir şey olmadığını mı düşündünüz?

—Hayır küçükhanım, bu bana tamamen arzu edilecek bir şey gibi geliyor, hatta daha da fazlası. Doğrusu, bu kapıyı açacağınızdan söz ettiğinizde biraz hüzünlendiysem bunun nedeni kapıyı ebediyen açacak ve daha sonra da böyle bir şey yapmak zorunda kalmayacak olmanız. Ayrıca, kimi zaman, şu size sözünü etmiş olduğum gibi bir yeri, tam bana göre olan bir yeri, yeniden bulmak öylesine uzak, o kadar uzak gelir ki, kuşkuya düşerim, böyle şeyleri görmeye hiç başlamamış olmak, belki de daha iyi olurdu diye düşünürüm.

—Beni bağışlayın bayım, bu kenti görmüş olmak, onu yeniden görmeyi ummak ve bu ânı beklemenin sizde yarattığı büyük üzüntü nedir bilecek durumda değilim. Bana bunun hoş bir şey olmadığını ve büyük bir incelikle de olsa, benim bunları anlayamayacağımı söylemenizin bir yararı olmaz. Benim bildiğim tek şey şu: günün birinde o kapıyı açıp o insanlarla konuşmak zorunda kalacağım.

—Evet, küçükhanım, elbette. Siz benim dediklerime aldırmayınız, bunlar sizin söylediklerinizden aklıma geliveren şeyler, o kadar, ayrıca bunların sizin cesaretinizi kırmasını da istemem. Hatta tersine, size şunu sormaya kadar gideceğim: bu kapıyı açmak için, küçükhanım, hangi özel ânı bekliyorsunuz? Niçin hemen bu akşam olmasın?

—Kendi başıma yapamam.

—Paranız, eğitiminiz olmadığı için yeniden başlamaktan başka elinizden bir şey gelmeyeceğini, sonuç olarak bunun hiçbir şeye yaramayacağını, onu söylemek istiyorsunuz küçükhanım?

—Demek istediğim bu ve bir şey daha var. Tek başıma, size nasıl anlatabileceğimi kestiremiyorum, tek başıma anlamsız olur. Tek başıma değiştiremem ki! O danslara gideceğim, hiç sektirmeden. Bir gün benimle evlenmek isteyecek birisi çıkacak. İşte o zaman yapacağım. Daha önce, hayır, yapamam bunu.

—Hiç denemeden bunun bir yazgı gibi bir şey olduğunu nereden bileceksiniz?

—Denedim ve o andan beri, biliyorum ki tek başıma... bu durumun dışında belki, bir kentte tek başıma... evet, sizin de söylediğiniz gibi, anlamsızlaşmış gibi olurdum, ne istediğimi bilemezdim, kim olduğumu bile bilemezdim, artık değişmek istemeyebilirdim. Çaresiz kalır, bunun zahmete değmeyeceğini düşünerek daha ileri gidemezdim.

—Demek istediğinizi anlıyorum, küçükhanım, evet, hatta iyi anlıyorum.

—Önce birinin beni seçmesi gerek. O zaman değişim gücüm olacak. Herkes için bu böyledir demek istemiyorum. Kendim için diyorum. Bir kez denedim ve biliyorum. Aç kaldığım için değil, açlık önemli değildi artık. Varlığımdaki açlığı kimin çektiğini bile pek iyi bilmiyordum.

—Sizi anlıyorum, küçükhanım, ne olabileceğini... Evet, hiçbir zaman sizin gibi, başkalarının arasından seçilmiş olmayı istemiş olmamakla birlikte, hatta bir rastlantı sonucu böyle bir şey olsa bile bunu bir sorun haline sokmayacağımı bildiğim halde.

—Görüyorsunuz ya, bayım, evet, kimse tarafından seçilmedim, yalnızca kişiliğimle ilgili olmayan yeteneklerim için, olabildiğinde kimliksiz kalayım diye seçtiler beni. Onun için birisinin beni seçmesi gerekiyor, bir kez, bir tek kez, yoksa kendi gözümde bile o kadar az var olacağım ki, benim bir seçim yapmam söz konusu

olsa bunu bile beceremeyeceğim. Evlilik üstüne bu kadar düşmemin nedeni bu, anlıyor musunuz?

–Evet, küçükhanım, elbette. Ama siz kendiniz kendinizi seçemezken bir başkasının sizi seçmesini beklemenizi bir türlü anlayamıyorum.

–Olanaksız gibi görünüyor, biliyorum, ama böyle olması gerekecek. Çünkü iş bana kalsa, hangisi olursa olsun, bir erkek seçerdim, yeter ki az biraz beni istesin. Bir erkeği, yalnızca beni fark etti diye, yalnızca bu nedenle çekici bulabilirdim, peki, beni istiyorlar diye bütün erkekleri uygun görürsem, kendime uygun olanın kim olduğunu nasıl bilebilirdim? Hayır, bana en uygun olanı bir başkasının seçmesi gerekecek, ben bu işi tek başıma yapmayı beceremeyeceğim.

–Bir çocuk bile bilir bunu, kendisine uygun olanı.

–Ama çocuk değilim ben, ama çocuk olmaya kalkışırsam, sokaklarda sürten zevke kendimi kaptırırsam, başıma gelecekleri çok iyi biliyorum ben, karşıma ilk çıkan ve benden, kendisinde aradığım zevkten başka bir şey istemeyecek erkeğin peşinden gideceğim, işte o zaman tam anlamıyla işim tamamdır. Kendime yeni bir yaşam kurabileceğimi söyleyebilirsiniz bana, evet, ama bunu göze alacak cesaretim yok artık.

–Ama, düşünmüyor musunuz ki bu seçimi sizin hesabınıza yapacak olan kişi size uygun düşmeyebilir ve bu yüzden ileride kendisi de mutsuz olabilir?

–Düşündüm biraz, evet, ama bir kez ilk adımı atmadan, daha sonra başkalarına yapabileceğim kötülüğü düşünemem ki! Kendime bir tek şey söylüyorum: Herkes, yaşarken, seçim yaparak, yanılarak az ya da çok kötülük yapıyorsa ve bu da kaçınılmaz bir şey ise, eh ne yapalım, ben de aynı yoldan geçerim, ben de herkes gibi, gereğinde aynı yoldan geçerim. Herkes gibi ben de kötülük yapabilirim.

—Kaygılanmayın küçükhanım, bir gün, kendileri için, başkaları için sizin var olacağınızı keşfedecek insanlar olacaktır. Bununla birlikte, kimi zaman, sizin o sözünü ettiğiniz eksikliğe hemen hemen alışabilir insan.

—Hangi eksiklik? Seçilmemiş olmak mı?

—Galiba evet. Gerçekten başıma gelecek olsaydı, seçilmek şaşırtıcı bir şey olurdu benim için, öylesine şaşırtıcı ki, sanırım, kahkahayla gülerdim buna.

—Ben kendi hesabıma hiç şaşırmazdım, doğrusu tam tersine, olağan sayardım. Tersine, beni her gün daha çok şaşırtan, birinin beni henüz seçmemiş olması. Bunu bir türlü anlayamıyorum ve alışamayacağım bir şey bu.

—Bir gün elbet o da olacak küçükhanım.

—Eksik olmayın, bayım, beni memnun etmek için mi söylüyorsunuz ya da, bunlar bende göze çarpıyor, seziliyor da onun için mi?

—Elbet sezilebilir, evet. Aslında bunu üzerinde pek düşünmeden söylemiştim, sizi memnun etmek için değil, hiç değil, söylediğim belli bir şey, başka bir şey değil.

—Ya siz, bayım, kendiniz için öyle olduğunu nereden biliyorsunuz?

—Şunun için ki... aslında buna şaşırıyor değilim, evet, bundan olmalı... şaştığım filan yok, oysa seçilmiş olmamak sizi şaşırtıyor, başkalarının arasında, kendi isteğinize uygun biçimde seçilmiş olmamak.

—Sizin yerinizde olsam bayım, neye mal olursa olsun bu isteği edinirdim, ama böyle durmazdım.

—Ama, küçükhanım, mademki bende yok bu arzu, demek ki bana ancak... dışarıdan gelebilir. Başka türlü olabilir mi?

—Ah! Bayım, bende ölmek isteği uyandırıyorsunuz.

—Özellikle ben mi, yoksa lafın gelişi mi?

–Lafın gelişi bayım, kuşkusuz, sizin, benim.

–Çünkü, küçükhanım, bütün ömrümce, bir kez bile olsa kimsede böylesine şiddetli bir istek uyandırmış olmayı istemezdim, hiç istemezdim.

–Özür dilerim, bayım.

–Aman, rica ederim, küçükhanım, hiç önemi yok.

–Ayrıca teşekkür de ederim.

–İyi, ama neden dolayı?

–Bilmiyorum bayım, gösterdiğiniz incelikten dolayı."

İKİ

Çocuk bahçenin ucundan usulca gelip yeniden genç kızın önüne dikildi.

"Susadım," dedi.

Genç kız torbadan bir termosla bir tas çıkardı.

"İki tereyağlı reçelli ekmek yedikten sonra susamıştır elbet," dedi adam.

Genç kız termosu gösterdi ve kapağını açtı. Sıcak bir süt buğusu tüttü güneşte.

"Hayır, bayım," dedi genç kız, "ona süt getirdim."

Çocuk sütü lıkır lıkır içti bitirdi, sonra tası genç kıza geri verdi. Pembe dudaklarının çevresinde bir süt bulaşığı kaldı. Genç kız hafif ve becerikli bir elle çocuğun ağzını sildi, adam çocuğa gülümsedi.

"Öylesine söylemiştim o sözü, başka bir şey değil, öylesine işte."

Çocuk kendisine gülümseyen adama büyük bir kayıtsızlıkla baktı. Sonra kum havuzuna yöneldi. Genç kız, gözleriyle izledi çocuğu.

"Adı Jacques, dedi.

—Jacques," diye yineledi adam, ama çocuğu düşünmüyordu.

"Bilmem dikkatinizi çekti mi, diye devam etti, içtikten sonra dudaklarının çevresinde süt kalır. Tuhaf bir şey! Şimdiden bir davranış biçimleri oluyor, konuşuyorlar, yürüyorlar ve tam süt içtikleri zaman, birden anlaşılıyor.

—Süt demez, sütüm der.

—Böyle bir şey gördüm mü, bu süt gibi, birden bir güven duygusu belirir içimde, nedenini bilemediğim bir güven. Ne olduğunu bilmediğim bir sıkıntıdan kurtulmuşum gibi. Evet, sanırım çocuklar beni hep o bahçe-

deki aslanlara götürüyorlar. Küçük aslanlar gibi görüyorum onları, küçük, ama gene de aslan.

—Ama size, kafesleri güneşe bakan o aslanlarınki türünden bir mutluluk verir gibi görünmüyorlar...

—Bir tür mutluluk verirler, ama öbürü gibi değil, evet. Sizi tedirgin ediyorlar hep, aklınızı karıştırıyorlar. Ben özellikle aslanları seviyor değilim, sözün gelişi öyle söylüyorum.

—Galiba çok önemsiyorsunuz bu kenti, bayım, ömrünüzün geri kalan bölümü bundan biraz zarar görecek ya da, belki, oranın size verdiği mutluluğu, orayı görmeden anlayabilmemi istiyorsunuz.

—Belki, evet, küçükhanım, bunu sizin gibi bir kimseye daha iyi anlatmak isterdim.

—Teşekkür ederim, bayım, kibarsınız, ama durumumdan özellikle mutsuz olduğumu, benimle aynı durumda olanlardan daha fazla mutsuz olduğumu söylemek istememiştim. Hayır, yeryüzündeki herhangi bir yeri görmenin yerini tutamayacağı bir şey, başka bir şey, benim söylemek istediğim.

—Özür dilerim, küçükhanım, orada geçirmiş olduğum dakikaları sizin gibi bir kimseye anlatmak isterdim dediğim zaman, mutsuz olduğunuzu, fakat bunu anlamadığınızı, dolayısıyla bazı şeyleri öğrenmenin size yararlı olacağını söylemek istememiştim, anlatılmak istenilen şeyi, sizin başkalarından daha iyi anlayabileceğinizi sandığımı söylemek istiyordum yalnızca. İnanınız, hepsi bu. Yalnız galiba bu kent üzerinde gereğinden fazla durdum, siz de bunu kötüye aldınız.

—Hayır, hiç öyle değil, bayım, hayır, yalnızca beni mutsuz sanmanızın doğru olmayacağı, yanılmış olacağınız konusunda sizi uyarmak istedim. Elbet, oturup ağladığım zamanlar olmuyor değil, ama bu hep sabırsızlıktan, ya da isterseniz öfkeden. Hayır, kendim için ciddi olmak, üzülmek fırsatını hâlâ beklemekteyim.

—Anlıyorum, küçükhanım, ama ara sıra yanılabilirsiniz, değil mi ve bunda bir sakınca görmeyebilirsiniz.

—Hayır, elimde değil. Olursam, herkes nasıl mutsuz oluyorsa ben de öyle mutsuz olacağım, ya da olmayacağım. Başkaları nasıl mutsuz oluyorsa, ben de öyle mutsuz olmak istiyorum, yoksa bütün gücümle kaçınacağım bundan. Yaşam mutlu değilse bunu kendim öğrenmek isterim, anlıyor musunuz, kendi başıma, sonuna kadar ve olabildiğince tam olarak. Daha sonra istediğim bir şey uğruna öleceğim ve benim için ağlayacaklar. Sözün kısası ortak yazgıdan başka bir isteğim yok. Ama bayım, biraz anlatın bana nasıl olduğunu.

—Pek beceremeyeceğim galiba. Anlarsınız, uyumuyordum, yorgun da değildim.

—Sonra?

—Yemek yemiyordum, aç değildim.

—Sonra?

—Sanki o zamana kadar kafamın yarattığı kuruntularmış gibi bütün irili ufaklı sorunlarım yok olup gitmişti. Uzak bir geçmişte kalmışlar gibi anımsıyor ve onlarla alay ediyordum.

—Ama sonunda acıkmış, yorulmuş olmalısınız, başka türlüsü olanaksız zaten.

—Evet, elbette, ama o kentte acıkacak, yorulacak kadar kalmadım.

—Başka yere gittiğinizde çok yorgun değil miydiniz?

—Yol kenarında bir orman vardı, bütün gün orada uyudum.

—Insana ürküntü veren serseriler gibi?

—Evet. Tıpkı öyle. Valiz de yanımda.

—Evet, anlıyorum, bayım.

—Hayır, küçükhanım, henüz anlayabileceğinizi sanmıyorum.

—Anlamaya çalışıyorum. Ama bir gün anlayacağım, bu söylediklerinizin hepsini anlayacağım. Herkes anlayabilir, değil mi, bayım?

—Evet, ama siz, sanırım bir gün tam olarak anlayacaksınız, olabildiğince eksiksiz.

—Ah bayım! Bu size söylediğime ulaşmanın ne kadar zor olduğunu bir bilseniz, tüm insanların yazgısına, kendi başına ve yalnız başına ulaşmanın. Herkesin sahip olduğu ayrıcalıkları kendiniz için, yalnızca kendiniz için istemenin neden olduğu yorgunluğun üstesinden gelmenin ne kadar güç bir şey olduğunu söylemek istiyorum özellikle.

—Kuşkusuz, insanları bunları elde etmeye kalkışmaktan alıkoyan şey bu olmalı. Bu güçlüklerin üstesinden geldiğiniz için size hayranlık duyuyorum.

—Ne yazık ki istemek yetmiyor. Hoşlandığım birkaç erkek olmadı değil, ama hiçbiri benden karısı olmamı istemedi. Çok ayrı şeyler, bir genç kızdan hoşlanmakla bir kadını istemek. Benim de o yoldan geçmem gerek denilebilir. Başka türlü olmaz. Ömrümde bir kez olsun olumlu olarak, ciddiye alınmam gerekiyor. Bayım, size şunu sormak istiyorum: her zaman istenen bir şey, gece gündüz, her an istenen şey, sonunda elde edilir mi?

—Sanmıyorum, kesin olarak elde edilir mi, küçükhanım. Ama yine de denemek için, en iyi yol budur, şansın en büyüğünü elde edebilmek için. Başka türlüsünü düşünemiyorum.

—Konuşuyoruz işte, değil mi, bayım, birbirimizi tanımadığımıza göre bana doğruyu söyleyebilirsiniz.

—Evet, küçükhanım, bakın bir kez daha söylüyorum, başka bir yol düşünemiyorum. Ne var ki bu konuda pek deneyimli sayılmam. Onun için nasıl olduğunu pek bilemem.

—Çünkü, bunun tersini söyleyenler var. Bir şeyi elde edebilmek için fazla üstüne düşmemeli diyorlar.

—Ama küçükhanım, o kadar istediğiniz bir şeyi istememeyi nasıl başarabilirsiniz?

—Ben de onu diyordum, kendi kendime, aslında bu yolu ben de hiçbir zaman ciddiye almadım. Önemsiz bir şey isteyen, bir şeye sahip olup da başka bir şey isteyen insanlara özgü olduğunu düşünüyorum bu tür davranışın, ama bize, bağışlayınız bayım, bana göre değil bu, yani sıradan bir şeye değil, her şeye sahip olmak isteyenlere göre değil demek istiyorum, nasıl desem, şey...

—Özünü.

—Öyle diyelim, özünü isteyenler için değil. Gene çocuklardan söz etseniz; çocukları sevdiğinizi söylemiştiniz.

—Evet, kimi zaman, konuşacak kimse bulamadığım zaman onlarla konuşurum. Ama nasıl olduğunu bilirsiniz, çocuklarla pek fazla konuşulmaz.

—Ah, bayım, doğru söylüyorsunuz, değersizin değersiziyiz bizler.

—Ama, kimi zaman öylesine konuşma gereksinimi duyarım ki, çocuklarla konuşurum derken, mutsuz ya da kederli olduğumu söylemek istemiyorum. Hayır, bu değil, çünkü bu yaşamımı az çok yine kendim seçmişim, yoksa mutsuzluğu ben kendim istemiş olmam için deli olmam gerekirdi.

—Onu demek istememiştim, ben de özür dilerim. Hayır, o söz öylece ağzımdan çıkıverdi, bu güzel havanın etkisi olmalı. Beni anlamalı ve bundan alınmamalısınız. Bu güzel havalar bazan beni her şeyden kuşkuya düşürür, ama bu birkaç saniyeden fazla sürmez. Özür dilerim, bayım.

—Aldırmayın canım, önemli değil! Hayır, birkaç gün konuşmamışsam, anlayacağınız, gevezelik etme ola-

nağı bulamamışsam, mal sattığım insanların dışında konuşacak kimse bulamamışsam kimi zaman böyle bahçelere gelirim, üstelik bu insanların aceleleri vardır, ya da öylesine güvensizlik gösterirler ki sattığım pamukluları övmemin dışında onlara tek sözcük söyleyemem. Bu koşullarda, birkaç gün sonra, doğal olarak bu gereksinim duyulur. Birisiyle gevezelik etmek, birisinin sizi dinlemesi öylesine çok özlenir ki, bu yüzden biraz hasta bile olursunuz, ateşiniz yükselir biraz.

—Bilirim, evet, insan gevezelikten vazgeçmektense, her şeyden, yemek yemekten, uyumaktan vazgeçebileceğini sanır. Ama o kentte çocukların arkadaşlığına gereksinim duymadınız, değil mi?

—Orada, evet, küçükhanım, çocuklarla birlikte değildim.

—Ben de öyle anlamıştım zaten.

—Uzaktan bakıyordum, onlara, dış mahallelerde çok çocuk vardır, pek özgür oluyorlar, o sizin baktığınız çocuğun yaşında, daha beş yaşında bütün kenti boydan boya geçmeyi göze alırlar, hayvanat bahçesine gitmek için. Rastgele saatlerde yemek yerler ve öğleden sonraları aslanların kafeslerinin gölgesinde uyurlar. Uzaktan görürdüm onları, kafeslerin gölgesinde uyurlarken.

—Evet, vakitleri çoktur çocukların, kendileriyle konuşmak isteyen herkesle konuşurlar, her zaman sizi dinlemeye hazırdırlar, ama onlara söyleyecek fazla bir şeyiniz yoktur.

—Sıkıntı da burada zaten, yalnız kimseler için bir önyargıları yoktur, kimseden çekinmezler, ama, dediğiniz gibi, onlarla konuşacak fazla bir şey yoktur.

—Daha başka bayım?

—Onlara uçaklardan, lokomotiflerden söz edince, gözlerinde bir değer kazanmış olursunuz. İşte böyle şey-

lerden konuşulabilir onlarla, hep aynı şeylerden, kısacası.

—Üst yanını anlamazlar zaten, mutsuzluğu, diyelim, anlatmaya kalksak yararı olmaz.

—Dinlemezler bile, bırakır giderler.

—Ben kimi zaman kendi kendime konuşuyorum.

—Ben de.

—Benimki aslında kendi kendimle konuşmak değil, kafamda uydurduğum birisiyle konuşuyorum, ama herhangi birisi değil, benim kişisel düşmanım. İşte, gördüğünüz gibi, şimdilik bir dostum yok, kendime düşmanlar icat ediyorum.

—Peki ne diyorsunuz ona küçükhanım?

—Ne diyeceğim, sövüp sayıyorum, nedenini de hiçbir zaman açıklayamıyorum. Niçin dersiniz, bayım acaba?

—Kimbilir? Herhalde bir düşmanın sizi anlaması olanaksızdır da ondan, bir de belki anlaşılmış olmanın sağlayacağı zevke, vereceği rahatlığa katlanamayacağınız için.

—Ayrıca işimle ilgili olmayan birşeyler söylemiş olmak için de olabilir, değil mi?

—Evet, küçükhanım, kimse sizi dinlemediğine ve hoşunuza gittiğine göre, bundan vazgeçmemek yerindedir.

—Çocukların anlayamayacağı mutsuzluktan söz ederken, ben genel mutsuzluğu kastediyordum, bayım, özel bir mutsuzluk söz konusu değil.

—Bunu ben de böyle anladım zaten küçükhanım. Çocukların mutsuzluğu anlamaları dayanılır gibi bir şey değildir. Mutsuz olmalarına katlanamayacağım biricik varlıklar kuşkusuz çocuklardır.

—Pek fazla değiller, değil mi, mutlu insanlar?

—Sanmam, hayır, mutluluğu önemli sayanlar var, bir de mutlu olduklarını sananlar, ama aslında sandıkları kadar mutlu değildirler.

—Ben yine de, bütün insanlar için mutluluğun bir ödev olmasını isterdim, gölgeye değil güneşe koşmak gibi bir şey. Bakınız, örneğin ben, kendime yaptığım bunca eziyet.

—Öyle, küçükhanım, bu ödev gibi bir şey, ben de öyle sanıyorum. Ama güneşi arıyorsanız geceden başlamalısınız aramaya. Başka türlü yapamazsınız, geceleyin yaşanamaz.

—Ama o geceyi ben yaratıyorum, bayım ve başkalarının güneşi aramaları gibi, ben de karanlığı yaratıyorum, başkalarının mutluluğu aramaları gibi. Aynı şey. Mutluluğum için yapıyorum bunu ben.

—Evet, küçükhanım, işte bu nedenle her şey belki de başkaları için olduğundan çok daha basit sizin için, başka seçeneğiniz yok, oysa başkalarının bir seçeneği var, henüz bilmedikleri başka bir şeyin özlemini çekiyor olabilirler.

—Bayım, çalıştığım evin mutlu olduğu sanılabilir. Bir işadamı, çok parası var. Ama dalgın, can sıkıntısı çeken biri gibi. Bir tek kez başını çevirip bana bakmamıştır, beni görmeden tanır.

—Ama siz yüzüne bakılır birisisiniz küçükhanım.

—Ama o kimseye bakmaz, sanki gözlerini kullanmayı bilmez. Bu yüzden, kimi zaman, bana sanıldığı kadar mutlu değilmiş gibi gelir. Sanki, her şeyden yorulmuş, bıkmış gibi, görmekten bile.

—Ya karısı?

—O da öyle, onu gören mutlu sanır. Ama ben biliyorum, değil.

—Böyle adamların karıları ürkek olurlar, bakışları artık düş görmeyen kadınlarınkiler gibi yorgundur, ne dersiniz?

—Bu öyle değil, bakışı aydınlıktır, hiçbir şey şaşırtmaz onu. Yaşamla dolu gibi görünür. Ama ben biliyorum, öyle değil. Benim mesleğimde böyle şeyler öğrenilir. Kimi akşam mutfağa gelir, bastırılmış bir aylaklığı varmış gibidir, sanki benimle arkadaş olmak istiyormuş gibi.

—Biz de bunu söylüyorduk: gerçekte insanlar mutluluğu kolay kaldıramazlar. Mutlu olmak isterler elbet, ama bir kez onu elde ettiler mi bir başka rüyaya kapılır, kendilerini yiyip bitirirler.

—Bilmiyorum, bayım, mutluluk kolay taşınır bir şey değil midir, insanlar onu yanlış mı anlıyorlar, ondan gereğince yararlanmayı bilmiyorlar mı, yoksa fazla harcamaktan yorgun mu düşüyorlar, bilmiyorum; bildiğim bundan konuşulduğu, böyle bir sözün varlığı ve boşuna icat edilmiş olmadığı. Ve biliyorum ki kadınlar, hatta en mutlu geçinenleri bile neden bir başka türlü değil de böyle bir yaşam sürdürdüklerini düşünürler her akşam ve acaba derim, bu sözcük boşuna mı icat edildi? Şimdilik bu kadarı ile yetiniyorum.

—Elbette küçükhanım. Mutluluk kolay kaldırılır bir şey değildir derken ondan vazgeçmek daha iyi olur demek istemiyoruz. Size sormak istiyorum, bu kadın akşam altı sularında mı geliyor yanınıza? Ve nasıl olduğunuzu soruyor?

—Evet, o saatte. Ben bilirim bunun ne olduğunu bayım, birçok kadının sahip olduklarından daha başka şeyler özledikleri bir saattir; ama ben böyle bir şey için mücadeleyi bırakıp kaçmayacağım.

—Her şeyin yolunda gitmesi için bütün koşullar bulunsa bile, insanlar bunu bozmak için yine de bir bahane uydururlar. Mutluluğu acı bulurlar.

—Ne önemi var, bayım, bakın yine söylüyorum, keşke mutlu olma acısını da duyabilseydim.

—Öylesine bir söz benimkisi, küçükhanım, belli bir amaçla söylenmiş değil.

—Gören de beni, cesaretimi kırmadan, daha dikkatli olmaya, kendimi korumaya yönlendirmek istediğini sanır.

—Biraz öyle, küçükhanım, azıcık. Emin olunuz pek küçük ölçüde.

—Mesleğim gereği mutluluğun da uygunsuz yanları olduğunu, zaten bildiğim için korkmanıza gerek yok. Pek önemli de değil, aslında mutluluk ya da başka bir şey, önemli olan karnını doyurabilecek birşeyler bulabilmekte. Mademki buradayım, benim için önemli olan kendi payımı almak, özür dilemek gerekmez. Herkes ne yapıyorsa ben de aynen onu yapacağım. Bir gün payımı almadan, ödeşmeden, akşamleyin Madam'ın beni görmeye geldiği havasıyla kendi payıma baka baka ölmek istemem.

—Sizi pek öyle bezgin bakışlarla düşünmek kolay değil, küçükhanım. Belki farkında değilsiniz, ama pek güzel gözleriniz var.

—Vakti gelince güzel olacaklar, bayım.

—Elden ne gelir, günün birinde bu kadınla benzer yanlarınız olacağını düşünmek biraz cesaret kırıcı bir şey.

—Başa gelen çekilir, bayım, nereden geçmek gerekiyorsa oradan geçeceğim. Benim büyük umudum bu. Ve gözlerim güzelleştikten sonra, bütün gözler gibi gölgelenecektir.

—Gözleriniz güzel dediğimde küçükhanım, daha çok bakışlarınızı kastetmiştim.

—Kuşkusuz yanılıyorsunuz, bayım. Hem yanılmıyor olsanız bile, bu bakışın sahibi olan ben, bununla yetinemem.

—Anlıyorum, küçükhanım, ne var ki gözlerinizin başkaları için güzel olmadığını söylemek zor bir şey.

—Başka türlü olsaydı, işim bitikti. Bu bakışla yetinseydim, işim bitikti.

—O kadının mutfağa geldiğini söylüyordunuz...

—Evet, ara sıra gelir, hep aynı saatte ve hep günümün nasıl geçtiğini sorar.

—Sanki durumunuzda dünden bugüne bir değişiklik olabilirmiş gibi?

—Evet, öyle.

—Bunların bizimle ilgili kuruntuları vardır, ne yapalım! Ama belki de işimizin bir parçasıdır, kuruntularını beslemek?

—Olan-biteni bunca iyi anladığınıza göre bir patronunuz oldu mu bugüne kadar, bayım?

—Hayır, küçükhanım, ama bizim koşullarımızdaki insanlar öylesine sürekli tehdit altında yaşarlar ki, başkalarına göre daha iyi hayâl edebiliriz onu."

Genç kız ile adam uzunca bir süre sessiz kaldılar. Sanki güzel havaya dalmış gibiydiler. Sonra, yeniden konuşmaya başladı adam:

"Temelde anlaşıyoruz, küçükhanım, bir kez daha söylüyorum, bu kadından ve eksiksiz bir mutluluktan kaçan insanlardan söz ederken, bunlara bakıp da onların izinden gitmenin, aynı denemelerden geçmenin, kendi adına başarısızlığa uğramanın gereği yoktur demek istemiyordum. Diyelim, sizinki gibi bir havagazı fırını edinmek gibi heveslerden kaçınmak, hatta daha sonra öbürlerinden, bir de buzdolabı almak gibi heveslerden, hatta mutluluktan vazgeçmek gerekir de demiyorum. Umudunuzun gerçeğe uygunluğundan kuşku duyduğumu bir saniye bile ileri sürmedim. Tersine umudunuzu tamamen yerinde buluyorum, küçükhanım, bana inanabilirsiniz.

—Niye söylüyorsunuz bunları, yoksa gidiyor musunuz?

—Hayır küçükhanım, sözlerimin yanlış anlaşılmasını istemiyordum, hepsi bu.

—Birden öyle bir konuştunuz ki, sanki bütün bu konuştuklarımızla ilgili bir sonuç çıkartmak istiyorsunuz sandım, sizi kalkıp gitmeye zorlayan bir şey varmış gibi.

—Hayır, küçükhanım, hiç acelem yok. Size, sizi tamamen onayladığımı söylüyordum; ayrıca bakın bir kez daha söylüyorum, size boyuna yeni ve değişik işler yüklemelerine razı olmanızı pek anlamadığımı ekleyecektim sözlerime. Sözü hep buraya getiriyorum, özür dilerim, bu işte çalışmanızı gerektiren nedenleri anlamış olsam bile, bunu kabul edemiyorum. Çekindiğim... şundan çekiniyorum, günün birinde bunlara yeter artık diyebilmek için, daha bir sürü angaryayı kabul etmeniz gerektiğini sanıyorsunuz.

—Ne zaman olacak bu?

—Hayır küçükhanım, hayır. Hiçbir şeye, hiç kimseye bizlerin kişisel değerlerimizi ödüllendirmek görevi verilmemiştir, özellikle gölgede kalmış, bilinmez değerlerimizi. Bizler terk edilmiş kişileriz.

—Ya eğer, bunun için olmadığını, yalnızca bu mesleğe duyduğum tiksintiyi korumak için olduğunu söylersem?

—Özür dilerim, ama bunun için de olsa, yine de katılmıyorum. Sanırım, siz çoktandır gerçek yaşamın içindesiniz küçükhanım, bunu durmadan kendinize tekrarlamanız lazım, size böyle bir şey söylemek canımı sıkıyor, ama evet, sanırım olan oldu, başladınız yaşama ve sizin için de çoktan zaman geçiyor, çoktan zamanı boşa harcıyorsunuz, yitiriyorsunuz zamanı, örneğin yapmak zorunda olmadığınız bir sürü angaryayı yüklenmeye razı olarak.

—Çok naziksiniz, bayım, başkalarını bunca anlayışla düşünebiliyorsunuz, bunu ben yapamazdım.

–Sizin yapacak başka şeyiniz var, küçükhanım, bu yüzden umut edecek zamanınız yok.

–Artık bitirmeye karar verdiğime göre doğru olabilir, zaten belirtileri başladı. Arada bir ağladığım oluyor, bu da bir belirtisi olmalı bunun. Belki artık bunu kendimden saklamamalıyım.

–Herkes ağlar. Hayır, bu o değil, bu yalnızca bu durumda olmanızdandır.

–Bir gün gidip bizim sendikaya sordum, yaptığımız işlerin çoğu yapmamız gereken sıradan işler arasına giriyormuş, iki yıl önceydi. Bakın size şu kadarını söyleyeyim, çok yaşlı kadınlar vardır, seksen dokuz yaşında, üstelik doksan iki kilo çeker, üstelik bunak, gece gündüz altlarına ederler, kimse adlarını bile duymak istemez, biz işimiz gereği bu kadınlara bakmak zorundayızdır. Öylesine ağır bir iştir, bakın söylüyorum, sendikaya kadar gittiğimiz olur. Bu işlerin yasak olmadığını söylerler, böyle bir şey düşünülemez bile derler. Zaten düşünülse ne çıkar ki, içimizde her işe evet diyecek olanlar her zaman bulunur, bizim yapmayız dediğimizi yapmak için bekleyenler, her işe, nasıl olursa olsun, herkesin yapmaktan utanacağı her türlü işe koşulmaktan başka çaresi olmayan insanlar vardır.

–Küçükhanım, doksan iki kilo demiştiniz?

–Evet, son tartıda daha da şişmandı ve düşünün ki onu öldürmedim, iki yıl önce, sendikadan döndüğüm zaman, hem daha da şişmanlamış olduğu halde ve on sekiz yaşımdaydım, yine de öldürmedim, oysa gitgide kolaylaşıyordu, elbet, çünkü büsbütün çöküyordu, üstünü başını yıkarken, banyoda, çok kolay olabilirdi, banyo koridorun öbür ucunda, koridor dediğim de rahat bu bahçenin yarısı kadar uzunlukta, kafasını üç dakika suyun altında tut, bitti. Zaten o kadar yaşlı ki, çocukları için hiçbir önemi yok, kendisi için de, zaten hiçbir şeyin farkında değil. Şunu da ekleyeyim, öldürmemekle

kalmadım, çok da iyi bakıyorum, hep aynı nedenlerden ötürü, o size söylediğim nedenlerden, yani öldürseydim, durumumun bu sayede düzelebileceğini, sözün kısası katlanılır hale gelebileceğini düşünüyormuş olacaktım. Ya da kadına iyi bakmasaydım, bunun planıma ters düşeceği bir yana, iyi bakacak birisi her zaman bulunabilecekti. 'Biri gider, onu gelir', bizim tek durumumuz bu. Hayır, beni bu işten bir tek bir erkek kurtarabilir, ne sendika ne de kendim. Tekrar özür dilerim.

—Ah! Ne diyeceğimi bilemiyorum, küçükhanım.

—Bırakalım bu konuyu artık, bayım.

—Evet küçükhanım, son bir kez daha, sanıyorum ki, zaten siz kendiniz de söylüyorsunuz, bu kadına kolay bir işti bunu yapmak. Hiç kimse hatta kendisi de bunda bir kötülük görmeyecekti, sizin de belirttiğiniz gibi, bakın yine söylüyorum, size öğüt veriyor değilim, ama sanırım kimi durumlarda insanlar, başka insanlar, yaşamı biraz kolaylaştırmak için diyelim, böyle bir şey yaparlar ve böylece geleceğe daha bir umutla bakarlardı.

—Hayır bayım, bana bunları boşuna söylüyorsunuz. Ben bu korkunun daha da büyümesini yeğlerim. Benim tek kurtuluş yolum budur.

—Yine de konuşabiliriz, değil mi küçükhanım, ben, yalnızca, insanın bu denli umut beslemekten kurtulması görev gibi bir şey değil midir, diye düşünüyorum.

—Benim gibi birisini biliyorum, bayım, aslında ben böyle bir şey yapacağıma sözünü edebilirim, benim durumumda biri, denedi ve öldürdü.

—Yo, hayır. Belki öldürdüm sanmıştır, ama bu doğru olamaz, öldürmemiştir.

—Bir köpekti öldürdüğü. On altı yaşındaydı kız. Aynı şey değil diyeceksiniz. Ama bunu yapmış olan kız ikisinin de birbirine çok benzediğini söylüyor.

—Yiyecek vermiyorlardı herhalde, bu öldürmek sayılmaz.

—Hayır, yiyecek veriyorlardı, ikisi de aynı şeyi yiyordu. Çok pahalı bir köpekti. Yedikleri başkalarının yedikleri gibi değildi, ama ikisi de aynı şeyi yiyordu. Bir gün bifteğini çaldı kız, bir tek kez, ama bununla kalmadı.

—O zaman çok küçüktü ve çocuklar gibi, et açlığı çekiyordu.

—Kız köpeği zehirledi. Köpek uyurken yalına sünger karıştırdı. Kız köpeğin uykuya pek aldırmadığını söylerdi bana. İki gün can çekişti hayvan. Hayır, aynı şey. Kız biliyordu bunu, öldüğünü gördü onun.

—Kız böyle bir şey yapmamış olsaydı, küçükhanım, işte bu doğal olmazdı.

—Niçin bu öfke, bu köpeğe karşı, bayım? Yediklerinin dışında onun tek dostuydu. İnsan kötü olduğuna inanmaz, ama yine de...

—Küçükhanım, olmamalıydı böyle bir şey. Yine de oldu diyelim, herkesin başına gelir. Yapmamamız gereken şeyleri yaparız. Bundan kaçınılamaz, kesinlikle.

—Onun öldürdüğünü anladılar. Kapı dışarı ettiler. O kadarla kaldı, çünkü köpek öldürmenin cezası yok. Öylesine vicdan azabı çekiyordu ki, keşke ceza verselerdi, diyordu. Bu meslekte insana böyle iğrenç şeyler yapma isteği geliyor.

—Küçükhanım, kurtulun bu işten.

—Bütün gün çalışıyorum, bayım, keşke daha fazlasını yapabilsem diyorum, ama başka bir işte, gündüz gözüyle, gözle görülür, hesabı yapılır bir işte. Yollarda taş kırayım, ocakta demir dökeyim.

—Yapınız öyleyse küçükhanım, taş kırınız, kurtulunuz.

—Hayır bayım, daha önce de söyledim, tek başıma başaramam. Denedim, olmadı. Tek başıma, hiçbir sevgi-

siz, kendimi açlıktan ölmeye bırakırdım, ayakta duracak gücüm olmazdı.

—Yollarda taş kıran kadınlar var, evet, taş kırıyorlar ve bunlar kadın.

—Biliyorum, bir tek gün aklımdan çıkmıyor zaten, merak etmeyiniz. Ama işte oradan başlamam gerekirdi. Şimdi artık bunu başaramayacağımı biliyorum. Bu durum insanı öylesine kendisinden tiksindirir ki, daha önce de size söylediğim gibi, bu durumda olmamak, olmaktan daha anlamlı değildir, sonunda kendi gözünde bile beslenmesi gereksiz biri olur. Hayır, bundan sonrası için, bana kendisi için varolabileceğim bir erkek gerek, ben de o zaman yapacağım.

—Ama bunun adı nedir, biliyorsunuz, küçükhanım.

—Hayır bayım, bilmiyorum. Bildiğim bu kölelikte diretmek, çok diretmek gerektiği, ta ki bir gün karnımı doyurmanın tadına varayım.

—Özür dilerim, küçükhanım.

—Hayır, bakın, bulunduğum yerde gerektiği kadar kalmalıyım. İnanın, kötü niyetli olduğum için değil, hayır, sizin de dediğiniz gibi, bu denli umut etmekten kurtulmaya değmez, çünkü deneyecek olsam, kendim için hiçbir umudum kalmayacak, biliyorum bunu. Ben bekliyorum. Ve beklerken ne bir insan, ne de bir köpek öldürmemeye çabalıyorum, çünkü bunlar ciddi şeyler ve beni ömür boyu kötülüğe yöneltmek gibi bir tehlikesi vardır. Neyse, biraz da sizden konuşalım, bayım, durmadan yolculuk yapan ve yalnız olan sizden.

—Yolculuk yapıyorum, küçükhanım, evet ve yalnızım.

—Belki bir gün ben de yolculuk yapacağım.

—Aynı anda yalnızca bir tek şey görülebilir, hem yeryüzü çok büyüktür, görmek için yalnızca iki gözü-

müz vardır. Bu da çok sayılmaz, ama işte gene de herkes gezip dolaşıyor.

—Aynı anda yalnız bir şey görülebilse bile, sanırım, vakit geçirmek için, bu görülen şey, görülmeye değer bir şey olmalı.

—En iyisi, kuşkusuz, ya da en azından öyle olduğu sanılıyor. Trende vakit tam geçer, uykudaki gibi. Vapurda daha da fazla. Dümen suyuna dalarsın, vaktin nasıl geçtiğini anlamazsın bile.

—Kimi zaman da o kadar uzun gelir ki, bedeninizden ayrıldığınız duygusuna kapılırsınız.

—Siz de belki kısa bir yolculuk yapabilirdiniz, küçükhanım, sekiz günlük bir tatil isteseniz, alırsınız herhalde, şimdiden, yani beklerken.

—Beklemek çok uzun sürebilir, doğru. Bir siyasal partiye yazıldım, yaşamı hızlandıracağı için değil, bana belki daha kısa gelir diye, ama yine de uzun, çok uzun.

—Ama işte tam sırası, mademki bir partiye yazıldınız, dans evine gidiyorsunuz, bir gün kurtulmanız için doğru bulduğunuz her şeyi yapıyorsunuz, işlerin istediğiniz biçimde başlamasını beklerken küçük bir yolculuk yapabilirdiniz.

—Söylemek istediğim yalnızca şu: zaman zaman çok uzun geliyor, söylemek istediğim bu.

—Bu ruhsal durumdan biraz çıkmanız yeterdi, küçükhanım, sekiz günlük kısa bir gezi...

—Dans dönüşleri, cumartesi geceleri, daha önce de söylemiştim, ağladığım oluyor. Bir erkeği sizi arzu etmeye nasıl zorlayabilirsiniz? Zorla sevgi olmaz. Belki de sizin dediğiniz o ruhsal durum beni sevimsiz yapıyor erkeklerin gözünde. Hınç dolu bir ruh hali, nasıl hoşa gitsin?

—Sizin sekiz günlük bir tatil yapmanıza engel olan ruh halinizden söz ediyorum. Benim gibi olmanızı, pek fazla şeyler beklemeyi gereksiz bulmanızı öğütlemeye-

ceğim, hayır. Ama yine de, anlarsınız, mademki o kadını yaşayabildiği kadar yaşamaya bırakıyoruz, sırtımıza yüklenen onca ağır işleri yapmanın, gün gelip temelli kurtulmaktan başka bir çare kalmadığını anlamak bakımından yararlı olacağını düşünüyoruz, en azından buna bir karşılık olarak, birkaç gün izin alıp bir geziye çıkılabilir. Ben de sanırım, öyle yapıyorum.

—Çok iyi anlıyorum bayım, ama ne yapacağım o tatilde? Onu bile bilmiyorum. Hiçbir tat almadan yeni birşeylere bakacağım.

—Güç de olsa öğrenmek gerek, küçükhanım. Geleceği düşünerek şimdiden öğrenebilirsiniz. Bu öğrenilir bir şeydir, evet, yeni şeyler görmek.

—Peki, ama yarını bekleme sıkıntısı içindeyken bayım, bugün tat almayı nasıl öğrenebilirim? Hayır, neye olursa olsun yeni bir şeye bakmaya katlanamazdım.

—Üzerinde durmaya değmez, küçükhanım. Size önermek istediğim, küçük, önemsiz bir şeydi.

—Ah! Bayım, ne kadar isterdim bilmenizi?

—Sizi dansa kaldıran bir erkeğin sizinle evlenebileceğini mi düşünürsünüz hemen, küçükhanım?

—Evet öyle. Ben çok pratik birisiyim, bütün kötülük burada. Başka türlü nasıl yaparım? Birisini sevebilmem için özgürlüğe adım atmam gerekir, bu adımı da ancak bir erkek attırabilir bana.

—İzin verirseniz bir şey soracağım küçükhanım, bir erkek sizi dansa kaldırmasa da, onun, sizinle evlenebileceğini düşünür müsünüz?

—Daha az düşünürüm; çünkü sanki dans ederken erkek benim kim olduğumu düşünmeyebilir, kim olduğumu öğrenince de pek o kadar önemsemez. Iyi dans ederim, dans ederken toplumsal durumum hiç belli olmaz. Herkes gibi birisi olurum. Kendim bile unuturum kim olduğumu. Ah! çoğu zaman ne yapacağımı kestiremiyorum.

—Peki, dans ederken bunu da düşünmüyor musunuz?

—Hayır, dans ederken hiçbir şey düşünmem. Danstan önce ve sonra düşünürüm, ama dans ederken, sanki uykudaymışım gibidir.

—Her şey olabilir, küçükhanım, hiçbir şey olmaz derken bakarsınız oluvermiş. Milyarlarca insan arasından, sizin beklediğiniz şey başına gelmemiş tek kişi yoktur.

—Korkarım siz benim ne beklediğim konusunda yanılıyorsunuz, bayım.

—Demek ki, ben yalnız beklediğinizi bildiğiniz şeyden değil, beklediğinizi bilmediğiniz şeyden de söz ediyorum. Bilmeden beklediğiniz, pek acelesi olmayan bir şeyden.

—Evet, ne demek istediğinizi anlıyorum, bunu hemen şimdi beklemediğim doğru. Ama nasıl anladınız bunu. Lütfen söyler misiniz, bayım?

—Öbürlerini nasıl anladımsa öyle.

—Beklediğimi bilmem gibi mi?

—Onun gibi. Hiç bilmediğiniz bu şeyleri nasıl anlamalı? İster birdenbire gelsin, ister yavaş yavaş. Gelişi ancak fark edilebiliyor. Geldikleri zaman da şaşırtmıyorlar, çünkü her zaman zaten onlara sahip olunduğu sanılıyor. Bir gün uyanacaksınız ve olan olmuş olacak. O sizin gaz fırını gibi, bakacaksınız orada duruyor, oraya kadar nasıl gelmiş olduğunu bile bilmeyeceksiniz.

—Ya siz, bayım, yolculuk yapan, hep yolculuklar yapan ve iyi anladıysam ağır olaylardan pek az etkilenen siz?

—Her yerde olabilir bu, küçükhanım, trenlerde bile. Bu olaylarla sizin yaşamak istedikleriniz gibileri arasındaki tek fark bunların yarınsız olmaları, bir işe yaramamalarıdır.

—Ne kadar yazık, bayım, sizin yaşadığınız gibi hep böyle yarınsız, günübirlik olaylar yaşamak, gitgide iç karartıcı olmalı! Herhalde sizin de ara sıra ağladığınız oluyordur.

—Yo, hayır, zamanla alışılıyor. Ağlamak herkesin başına gelebilir, yeryüzünde milyarlarca insan var, en azından bir kez ağladıkları olmuştur. Bu bir şey demek değildir. Sonra şunu da söyleyeyim, küçücük bir şey bile beni avutur. Sabahları uyanmaktan büyük sevinç duyarım. Çoğu zaman tıraş olurken, şarkı söylerim.

—Ama bayım, sizin gibi konuşacak olursam, şarkı söylemenin herhangi bir şey kanıtladığını sanmıyorum.

—Ne olursa olsun küçükhanım, ben yaşamaktan sevinç duyuyorum; bu noktada yanılmak olmaz, yani kimse yorulmaz demek istiyorum.

—Bunun ne olduğunu bilmiyorum, bayım, belki bu nedenle sizi iyi anlayamıyorum.

—Küçükhanım, sürekli üzerinde durduğum için özür dilerim, konuyu biraz daha açmak için söylüyorum, mutsuzluğunuz ne olursa olsun biraz daha iyi niyet göstermeniz daha iyi olurdu.

—Ama bayım, artık bekleyemem, ama bekliyorum, o yaşlı kadını yıkamamalıyım, ama yıkıyorum. Hepsini, her şeyi yapıyorum, hiç yapamayacakken, ne yapayım?

—İyi niyet derken, onu, belki de örneğin bir tencere yıkar gibi yıkayabilirsiniz demek istiyordum.

—Onu da denedim, ama olmadı. Gülüyor, kötü kokuyor, o canlı bir şey.

—Çok yazık, ne yapacaksınız?

—Kimi zaman ne yapacağımı bilemiyorum artık. On altı yaşımdaydım bu iş başladığında. Önceleri dikkat etmedim, ya sonra, şimdi yirmi bir yaşımdayım, hâlâ bir şey olduğu yok, hiçbir şey, üstelik bir de bir türlü ölmek bilmez, bu yaşlı büyükanne çıktı başıma, ama iş-

te hâlâ kimse benden karısı olmamı istemedi. Ara sıra acaba rüyada mıyım, bunca belâyı kendim mi sarıyorum başıma, diye düşünüyorum.

—Küçükhanım, belki başka bir aile bulunur, aralarında böyle ihtiyarların bulunmadığı, daha iyi, doğru dürüst bir aile, yani görece daha iyi.

—Hayır, hep böyle kendilerinden ayrı tutacaklardır beni. Ayrıca işyeri değiştirmenin hiçbir anlamı yok, çünkü başka bir iş yok. Dediğiniz gibi bir aileye düşsem bile yine de daha kolay katlanamazdım. Hem aslında hiçbir şey değişmeden sürekli yer değiştirmek, sonunda, pek iyi bilemiyorum, ama beni alınyazısı denilen noktaya getirecek ve belki de artık üzerinde fazla durmaya değmez diyeceğim. Hayır, olduğum yerde kalmalıyım, gideceğim âna kadar. Bazan buna inandığım oluyor, hem de nasıl inanıyorum, bunu size anlatamam, tıpkı orada olduğumu bildiğim gibi.

—Yine de, o evde kalarak da yapabilirsiniz bu küçük yolculuğu. Yapabilirsiniz, küçükhanım, biliyorum.

—Belki. Evet, deneyebilirim yolculuk yapmayı.

—Evet, yapabilirsiniz.

—Ama söylediklerinize bakılırsa bu kent uzak bir yerlerde olmalı bayım, çok uzak.

—Ben bir gün şurada, bir gün orada, eğlene eğlene, küçük duraklamalarla gitmiştim. On beş gün sürdü. Ama istenirse trenle bir gecede gidilebilir.

—Bir gecede, öyle mi?

—Evet. Orada şimdi yazdır. Ama bakınız, herkese bana geldiği gibi güzel gelmeyebilir. Herhangi biri belki hoşlanmaz da. Ben elbette orada, kentten başka bir şeyle karşılaşmayacaklara göründüğü gibi görmedim onu.

—Ama birisinin o kentte bir şans yakalamış olduğunu bilen bir kimse orayı aynı gözle görmez, değil mi?

—Evet, küçükhanım!"

Sustular. Güneş yavaşça alçaldı. Ve bir anda kentin üzerine kış gölgesi düştü. Bu kez genç kız başladı:

"Demek istediğim, o şanstan birşeyler kalmış olmalı, soluduğumuz havada, ne dersiniz?

—Bilmiyorum.

—Şunu sormak istiyordum, bayım: trenlerde nasıl oluyor, bunu bana anlatabilir misiniz?

—Hiçbir şey, küçükhanım, hiçbir şey. Olan olur, hepsi bu. Benim gibi bir gezgin satıcı ile pek ilgilenen olmaz, bilirsiniz.

—Bayım, ben her işe yararım ve umudum var. Böyle konuşmamalısınız.

—Özür dilerim, küçükhanım, iyi anlatamadım. Siz değişeceksiniz, oysa ben böyle bir şeye inanmıyorum, hiç sanmıyorum. Elden ne gelir? Yapacak bir şey yok, tam olarak kendim istememiş olsam da, bir gezgin satıcı olduğumu unutamam ki! Yirmi yaşımdayken beyaz şort giyip tenis oynuyordum. Her şey böyle başladı. Nasıl olduğu önemli değil, yeterince bilinmez zaten. Sonra zaman akıp geçer. Bakarsın ki yaşamda çözüm az ve her şey yerli yerine oturur, gün gelir bir tek değiştirme düşüncesi bile şaşırtıcı olur.

—Korkunç bir an olmalı.

—Hayır, fark edilmeden geçer, tıpkı zaman gibi. Sizi üzmek istemiyorum. Yaşamımdan yakınmıyorum, onu düşünmüyorum bile, en küçük bir şey beni avutuyor, o kadar.

—Ama hayatınızla ilgili her şeyi söylemiyorsunuz galiba, bayım.

—Küçükhanım, inanınız bana, ben acınacak durumda bir adam değilim.

—Yaşam hem iyi hem korkunç, bunu ben de biliyorum."

Bir kez daha sessizlik girdi aralarına. Güneş biraz daha indi.

"Ben trende dura kalka yolculuk yaptığım için pek iyi bilemem, ama sanmam ki pahalı olsun, diye tekrar konuşmaya başladı adam.

—Aslında masrafım pek azdır, dedi genç kız, en çok dans için ödüyorum. Hayır, bakınız, tren pahalı da olsa, istersem bu yolculuğu yapabilirdim. Ama, bir kez daha söylüyorum, nerede olursam olayım vaktimi ziyan ettiğim duygusundan çok korkuyorum. Ne arıyorsun burada, derim kendi kendime, dansta olmak yerine? Şu anda senin yerin burası değil, orası. Nerede olursam olayım, bunu düşünürdüm. Öğrenmek istersiniz belki XIV ilçede o dans yeri. Askerler gelirler. Ne yazık ki hiçbirisi evlenmeyi aklından geçirmiyor, ama başkaları da var, kimbilir, belli olmaz. Evet, Croix-Nivert'de, adı da öyle zaten: Croix-Nivert Dans Evi.

—Teşekkür ederim, küçükhanım. Ama orada da gidebileceğiniz gazinolar vardır. Hiç belli olmaz, eğer bu yolculuğa karar verirseniz. Kimse tanımazdı orada sizi.

—Açık havada mı?

—Evet, bahçede. Cumartesileri bütün gece sürer.

—Anlıyorum. Ama o zaman kim olduğum konusunda yalan söylemem gerekirdi. Bunun benim sorumluluğum olmadığını söylüyorsunuz bana, ama bu durum sanki gizlenmesi gereken bir kusurum varmış gibi bir şey.

—Ama küçükhanım, durumunuzdan bunca kurtulmak istediğiniz için, bunu söylememek yarı yalan sayılırdı.

—Ben yalnız sorumlu olduğum bir şey üzerine yalan söyleyebilirim, başka türlü değil. Bir de, oldukça garip, ama ben başka herhangi bir yerdekinde değil de bu Croix-Nivert'deki dans evi üzerinde duruyorum. Küçük bir yer, durumuma ve amacıma uygun. Başka yerde zaten kendimi yabancı gibi hissederdim. Eğer gelebilirseniz, sizinle de bir iki kez dans edebiliriz bayım, eğer

isterseniz, başkalarının beni dansa kaldırmalarını beklerken. İyi dans ederim. Hem de hiç ders filan almadım.

—Ben de küçükhanım.

—Tuhaf değil mi sizce de bayım? Niçin bu kadar iyi dans ediyoruz? Başkaları değil de biz?

—Çok kötü dans eden başkaları değil de biz: Bununla ne demek istiyorsunuz?

—Evet. Bir görseniz. Hiç beceremiyorlar, akılları ermiyor... Ha! Ha!

—Gülüyorsunuz, küçükhanım.

—Nasıl gülmezsiniz? Dansı beceremeyenler beni hep güldürür, uğraşırlar, didinirler, ama beceremezler.

—Öğretmekle kolay öğrenilecek bir şey değil herhalde. O sizin dedikleriniz zıplıyorlar mı, sürükleniyorlar mı?

—Kız zıplıyor, erkek sürükleniyor, ikisi bir arada... Ah! Anlatılır gibi değil. Belki kabahat onlarda değil, diyeceksiniz.

—Onlarda değil elbet: Ama bu kadar kötü dans etmelerinin biraz haklı olduğu düşünülebilir.

—Ama belki de yanılıyoruzdur.

—Olabilir, evet, ama eninde sonunda iyi dans etmiş etmemiş o kadar önemli değil.

—Hayır, o kadar önemli değil, bayım, ama yine de sanki bizde gizli küçük bir güç varmış gibi, oh! Hiç önemli değil elbet.

—Ama pekâlâ onlar da çok iyi dans edebilirlerdi, küçükhanım.

—Elbette, bayım, ama o zaman da başka bir şey olurdu, ne olduğunu bilmiyorum, ama yalnız bize özgü olan bir şey, ama ne, bilmiyorum, onlarda olmayan bir şeyimiz olurdu.

—Ben de bilmiyorum, küçükhanım, ama bence de öyle.

—Bakın bayım, işte itiraf ediyorum, dansı çok seviyorum. Belki de bugün yapmakta olduklarım arasında ömür boyu yapmak istediğim tek şey budur.

—Ben de küçükhanım. İnsan dans etmeyi sever. Her durumda, bizimkinde bile. Belki bu kadar sevmesek öyle iyi dans edemezdik.

—Belki de bunun bize verdiği sevincin ölçüsünü bilmiyoruz. Kimbilir?

—Ne önemi var, küçükhanım? Böylesi işimize geliyorsa, varsın bilmeyelim!

—Ama ne var ki danstan sonra yine anımsıyorum. Pazartesi, kadını yıkarken 'pis kocakarı' diyorum. Ama kötülükten değil, kötülükten olmadığını söyleyecek başka birisi olmadığına göre kendimden başka kimse de yok inanmak gereken. 'Pis kocakarı' dediğim zaman gülümsüyor.

—Kötü biri değilsiniz küçükhanım, bunu size söyleyebilirim.

—Ama onları düşündüğüm zamanlar öylesine mutsuz oluyorum ki, bir bilseniz, sanki bunun sorumlusu onlarmış gibi. İstediğim kadar aklımı kullanıp kendimi dizginlemeye çalışayım, başka türlü düşünemiyorum.

—Siz aldırmayın böyle şeylere, küçükhanım, sizde kötülük yok.

—Sahi mi söylüyorsunuz?

—Evet, tamamen öyle düşünüyorum. Gün gelecek hem vaktinize hem de kendinize karşı çok cömert olacaksınız.

—Siz, bayım, siz iyi bir insansınız.

—Bunu size iyiliğimden söylemiyorum.

—Peki bayım, ya siz, size ne oldu?

—Hiçbir şey, hem artık, gördüğünüz gibi pek genç sayılmam.

—Ama siz, siz de kendinizi öldürmeyi düşünmüştünüz, diyordunuz.

–O yalnızca hep karnımı nasıl doyuracağım diye düşünmekten usandığım içindi, ciddi bir şey değildi.

–Öyle şey olmaz, bayım, başınıza bir şey geldi, ya da bir şey gelmesin, diye.

–Her gün herkesin başına gelenlerden başka bir şey gelmedi.

–O kentte miydi, bayım, özür dilerim?

–O aralık yalnız değildim, sonra yeniden yalnız kaldım. Bir rastlantı olsa gerek.

–Hayır, sizin gibi umutsuz olunca, başına bir şey gelmiştir, olağan bir şey değil bu!

–İleride öğreneceksiniz, küçükhanım, böyle insanlar da vardır. Yaşama o kadar bağlıdırlar ki umut beslemekten de vazgeçebilirler. Sabahları tıraş olurken, şarkı söylüyorum, daha ne olsun!

–Peki o kentten ayrıldıktan sonra mutsuz mu oldunuz bayım?

–Evet.

–Ve bu sefer odanızdan çıkmamayı düşünmediniz mi?

–Hayır, o sefer, hayır. Çünkü, bir rastlantı da olsa, insanın kimi zaman artık yalnız olamayacağını öğreniyordum.

–Peki, bayım, sabahları böyle, ya sonra ne yaparsınız?

–Satış yaparım, sonra yemek yerim, sonra yola çıkarım, sonra gazeteleri okurum. Gazete okumak beni çok avutur, reklamlara kadar bütün her şeyi okurum. Bir gazeteyi okuyup bitirdim mi, kendime gelmem gerekir, kim olduğumu bile unuturum, o kadar dalarım okumaya.

–Yalnız ben onu bir de şu anlamda söylemiştim: bu yaptıklarınızdan başka neler yaparsınız, sabah yaptıklarınızdan sonra, mal satmak, yemek yemek, uyumak, gazete okumak... bunlardan başka diyorum. Ya-

pıldığı görülmeyen şeyler, yani yapılıyor gibi görülmeyen, ama yapılan şeyler?

—Ha, ne demek istediğinizi anlıyorum, evet. Ama bu görülenler dışında galiba ne yaptığımı bilmiyorum. Kimi zaman bilmeye çalışıyorum, öyle söylemiyorum, ama bu yeterli olmuyor galiba, belki de bunu hiçbir zaman öğrenemeyeceğim. Bilirsiniz, nedenini bulmadan, öylesine yaşayıp gitmek olağan bir şeymiş gibi.

—Ama bayım ben öyle sanıyorum ki, sizin yaptığınızdan biraz daha fazlası yapılabilir, bunu öğrenmek için.

—Bir ipi tutuyorum, anlıyorsunuz, kendimi bir iple tutuyorum, o zaman benim için hayat sizinkinden daha kolay oluyor. Aslında, her şey burada. Ve kimi şeyleri bilmekten vazgeçebilirim."

Bir kez daha sustular. Ama genç kız yeniden konuşmaya başladı.

"Bir de, bayım özür dilerim, ama pek iyi anlayamadım, bu noktaya nasıl geldiniz, hatta bu küçük işe nasıl başladınız?

—Söyledim ya bunu, yavaş yavaş. Kızkardeşlerim, erkek kardeşlerim, hepsi başarılı oldular, onlar ne istediklerini biliyorlardı. Ben, yine söylüyorum, ben bilmiyordum. Onlar da, benim nasıl olup da başaşağı gittiğimi anlayamadıklarını söylüyorlar.

—Bu garip bir söz bayım, cesareti kırılmak filan desek belki daha doğru olur. Ama ben de anlamıyorum nasıl olup da bu noktaya geldiniz.

—Aslında ben, doğrusu başarı sözcüğüne karşı yakınlık duymam, kendim söz konusu olduğunda, bu sözün anlamını pek iyi kavrayamadım; sanırım nedeni bu. Bununla birlikte şu yaptığım işi de o kadar küçük görmüyorum.

—Bu deyimi kullandığım için özür dilerim, ama bana öyle geliyor ki, benimkisi bir meslek bile sayılamaz.

Sizi ille de konuşturmak için söylemiş değilim, sizi bir giz olarak gördüğümü size göstermek içindi, yoksa sizi üzmek için değildi.

—Anlıyorum, emin olunuz. O deyimi kullandığım için üzülen benim. Biliyorum ki benim mesleğimin gerçek değerini bilen ve bunu hiçbir zaman küçümsemeyen birçok insan vardır dünyada. Ben de zaten kötüye yormamıştım, dalgınlıkla söyledim. Geçmişimden konuşmak beni hep sıkmıştır."

Bir kez daha sustular. Bu kez kış kendisini iyice anımsattı. Güneş bir daha görünmedi. Kentin arkasına inmişti. Genç kız susuyordu. Adam yeniden başladı:

"Şunu söylemek istiyorum size küçükhanım, dedi, bir an için olsun, size herhangi bir şeyi öğütlediğimi sanmanızı istemem. O ihtiyar kadın da öyle, sözün gelişi. İnsan başkalarını duya, duya...

—Oh bayım! Bu konuyu bırakalım artık.

—Peki, bırakalım. Yalnızca şunu diyordum: insanları tanımak, en azından kendini onun yerine koymak, beklemekten nasıl kurtulunacağını aramak filan derken, iş yakıştırmalara, varsayımlara dökülüyor, ama buradan sıra öğüt vermeye gelince, burada esaslı bir dar boğaz var, bunun farkına varmadan böyle bir şey yapmak istemezdim.

—Bayım, benden konuşmayalım artık.

—Olur, küçükhanım.

—Size bir şey daha sormak istiyordum, bayım. O kentten sonra neler oldu?"

Adam sustu. Genç kız üstelemedi. Sonra, genç kız artık bir yanıt bekler gibi görünmediği sırada, adam konuştu:

"Söylemiştim, o kentten sonra mutsuz oldum.

—Nasıl mutsuz bayım?

—Ne kadar olunabilirse o kadar, sanırım. O zamana kadar hiç olmadığım gibi.

–Peki geçti mi sonra?

–Evet, geçti.

–Orada hiç yalnız olmadınız mı, hiç?

–Hiç.

–Ne gece ne gündüz?

–Ne gece ne gündüz, hiç. Sekiz gün sürdü.

–Ve sonra kendinizi yalnız buldunuz, büsbütün yalnız?

–Evet. O günden beri hep öyleyim.

–Dediğiniz gibi, her gün yorgunluktan uyumuştunuz, valiziniz yanınızda?

–Hayır, mutsuz olduğumdan.

–Evet, ne kadar olunabilirse o kadar mutsuz olduğunuzu söylemiştiniz. Hâlâ öyle mi geliyor?

–Evet."

Bu kez susan genç kız oldu.

"Ağlamayınız, küçükhanım, rica ederim, dedi adam gülümseyerek.

–Elimde değil.

–Böyle kaçınılmaz şeyler vardır, kimsenin kaçınamayacağı şeyler.

–O değil, bayım. Böyle şeyler beni korkutmaz.

–Siz de böyle istiyorsunuz zaten.

–Evet, istiyorum.

–Hakkınız var. Zaten bize en büyük acıyı çektiren şey kadar yaşamak isteği uyandıran bir başka şey yoktur. Ağlamayınız.

–Ağlamıyorum.

–Göreceksiniz, küçükhanım, önümüzdeki yaz bu kapıyı açacaksınız, bir daha kapanmamak üzere.

–Ha öyle olmuş ha böyle dediğim, aldırmadığım zamanlar da oluyor.

–Ama göreceksiniz, göreceksiniz, beklediğinize kavuşacaksınız.

—Bana öyle geliyor ki bayım, siz o kentte kalmalı, ne pahasına olursa olsun, bunu denemeliydiniz.

—Kaldım, hem de kalabileceğimden daha çok.

—Hayır, orada kalabilmek için gereken her şeyi yapmamış olmalısınız, bundan eminim, anlıyor musunuz?

—Orada kalabilmek için yapılması gerekli olduğunu sandığım her şeyi yaptım. Ama belki de işi iyi tutamadım. Artık bunu düşünmeyiniz küçükhanım. Göreceksiniz, önümüzdeki yaza kadar her şey yoluna girecek.

—Olabilir, kimbilir? Ama yine de kendi kendime, zahmete değer mi diye sorduğum oluyor.

—Zahmete değer. Sizin de söylediğiniz gibi, mademki bu durumdayız, mademki böyle olmak istemedik, ama mademki buradayız, yapmak gerek. Ve bundan başka yapacak bir şey de yok. Ve siz bunu yapacaksınız. Yaza kadar, bu kapıyı açacaksınız.

—Kimi zaman, hiç açamayacağımı sanıyorum. Açmaya hazır olduğum an geldiğinde gerileyeceğim gibi geliyor bana.

—Hayır, açacaksınız.

—Böyle konuştuğunuza göre bayım, içinde bulunduğum durumdan kurtulmak için seçtiğim yolların en iyi yollar olduğunu düşünüyorsunuz.

—Öyle sanıyorum, evet, size en uygun olanları.

—Bu sözlerinizden bir de şu anlaşılıyor, demek ki bunlardan başka yollar da var tutulacak, benim seçmiş olduklarımdan başka.

—Elbet vardır, ama size daha az uygun düşerler.

—Sahi mi, bayım?

—Evet, küçükhanım, ama ne ben, ne de bir başkası bunu size kesin olarak söyleyemez.

—Çok gezmek ve çok görmek sayesinde sağduyulu olduğunuzu söylemiştiniz bayım. Onun için size soruyorum bunu.

—Herhalde umut konusunda o kadar değil, küçükhanım, ben daha çok her gün rastlanan küçük şeyler, küçük zorluklar için sağduyulu birisi sayılabilirim, büyükleri için değil. Ama bakın, size bir kez daha söylüyorum, kullandığınız araçların en iyileri olduğuna kesinlikle emin olmasam bile, şuna kesinlikle eminim ki, o kapıyı bu yaz açacaksınız.

—Eh, yine de size teşekkür ederim, bayım. Ya siz?

—Bahar geliyor, havalar güzel. Yola çıkma zamanı."

Son bir kez daha sustular. Ve son bir kez daha genç kız söze başladı:

"Bayım, ormanda yattıktan sonra, sizi yerinizden kaldıran, yeniden yollara düşüren şey ne oldu?

—Bilmiyorum, öyle olması gerekiyordu herhalde.

—Az önce kimi zaman, rastlantı sonucu bile olsa insanın yalnızlığının sona erdiğini artık bildiğimizi söylemiştiniz.

—Yok, bu, bu daha sonra, birkaç gün sonra anladım bunu. O sırada, hayır, hiçbir şey bilmiyordum.

—İşte görüyorsunuz, bayım, ne de olsa bizler başka, farklı insanlarız. Ben olsam oradan kalkmaya karşı koyardım.

—Hayır, küçükhanım, hayır. Neyi reddediyorsunuz, kimi?

—Hiçbir şeyi, sadece reddederdim, o kadar.

—Yanılıyorsunuz. Benim yaptığımı yapardınız. Hava serinlemişti. Üşüdüm ve kalktım.

—Farklı insanlarız, biz ikimiz.

—Öyleyiz, besbelli, sıkıntılarımız karşısındaki tutumumuz bakımından.

—Hayır, bundan daha farklı.

—Sanmıyorum, biz de herkes gibiyiz. Genellikle, insanların birbirlerinden farklı oluşlarından daha fazla olduğumuzu sanmıyorum.

–Doğru, ben yanılıyor olabilirim.

–Ayrıca birbirimizi anlıyoruz, küçükhanım, en azından bunu deniyoruz. Dans etmeyi de seviyoruz. Croix-Nivert demiştiniz, değil mi?

–Evet bayım. Bilinen bir yerdir. Bizim gibilerden birçok insanın uğrak yeridir."

Ü Ç

Çocuk, bahçenin öbür ucundan geldi ve genç kızın önüne dikildi.

"Yoruldum," dedi çocuk.

Adam ve genç kız çevrelerine baktılar. Hava önceye göre daha az yaldızlıydı. Akşam olmuştu.

"Doğru, geç oldu," dedi genç kız.

Adam, bu kez, bir şey söylemedi. Genç kız, çocuğun ellerini temizledi, oyuncaklarını toplayıp torbaya koydu. Ama oturduğu sıradan kalkmadı genç kız. Oynamaktan birden yorgun düşen çocuk, genç kızın dizlerinin dibine oturdu.

"Lâfa dalınca vaktin nasıl geçtiği belli olmuyor, dedi genç kız.

—Sonra birden iyice yavaşlıyor, sonra. Evet, küçükhanım.

—Evet bayım, bir başka zaman sanki. Ama insana iyi geliyor, konuşmak.

—İyi geliyor, doğru küçükhanım. Sonrası sıkıntılı oluyor biraz, konuşma sona erdikten sonra. Zaman çok yavaşlıyor. Belki de hiç konuşmamalıydık.

—Belki, dedi genç kız, biraz duraladıktan sonra.

—Kuşkusuz, bu yavaşlama yüzünden, bunu söylemek istiyorum, küçükhanım.

—Bir de bu sessizlik, belki, ikimizin de geri döneceği sessizlik yüzünden.

—Doğru, ikimiz de sessizliğe geri döneceğiz. Zaten daha şimdiden başlamış gibi.

—Bu akşam artık hiç kimse bana bir şey söylemeyecek, bayım. Ve gidip yatacağım, hep bu sessizlik içinde. Ve yaşım yirmi. Böyle olması için ne yaptım ben dünyada?

—Hiçbir şey küçükhanım, bu yönde aramayınız nedenini. Daha çok ne yapacağınızı bulmaya çalışın. Evet, en iyisi hiç konuşmamaktı belki de. Konuşunca sanki daha önce bırakılmış hoş bir alışkanlığa yeniden kavuşulmuş gibi oluyor. Böyle bir alışkanlık hiç olmamış olsa bile.

—Evet, sanki konuşmanın tadını bilirmişiz gibi. Böylesine güçlü olabildiğine göre doğal bir şey olmalı.

—Size bir şey söylendiğini duymak da daha az doğal, daha az güçlü bir şey değil, küçükhanım.

—Kuşkusuz öyle.

—Biraz daha sonra farkına varacaksınız bunun, küçükhanım. Sizden umutluyum.

—Çok gevezelik ettim, bayım, utanıyorum doğrusu.

—Aman, küçükhanım, özür dilemek gerekseydi, bu, yapmanız gereken en önemsiz şey olurdu.

—Teşekkür ederim, bayım."

Genç kız kalktı. Çocuk da kalktı ve genç kızın elinden tuttu. Adam yerinden kımıldamadı.

"Serinlik çıktı, dedi genç kız.

—Gündüzün bir yanılsama oldu, küçükhanım, yazın gelmesine daha vakit var.

—Evet. İnsan unutuyor. Bu biraz da biriyle konuştuktan sonra, yeniden sessizliğe gömülmeye benziyor.

—Gerçekten öyle bir şey, küçükhanım."

Çocuk, genç kızı kendisine doğru çekti.

"Yoruldum," dedi bir kez daha.

Genç kız çocuğu işitmemiş gibiydi.

"Dönme zamanı geldi," dedi genç kız bir süre sonra.

Adam kımıldamadı, dalgın gözlerle çocuğa bakıyordu.

"Siz kalkmıyor musunuz, bayım? diye sordu genç kız.

—Hayır, küçükhanım, ben kapılar kapanıncaya kadar kalacağım, sonra giderim.

—Bu akşam yapacak bir şeyiniz yok mu bayım?

—Hayır, öyle belli bir şey yok.

—Ben eve dönmek zorundayım," dedi genç kız, biraz duraladıktan sonra.

Adam biraz doğruldu oturduğu sıradan ve yüzü hafifçe kızardı.

"Hiç olmazsa bir kez, küçükhanım... biraz daha geç gidemez misiniz?"

Genç kız, pek kısa bir an duraladı, sonra çocuğu gösterdi.

"Üzgünüm bayım, ama bunu yapamam.

—Size iyi geldiğini söylemek istemiştim, küçükhanım, biraz dertleşmek, özellikle size. Yalnızca bu anlamda.

—Ah! Ben de öyle anladımdı zaten bayım, ama olmaz, geç bile kaldım.

—O halde, küçükhanım, güle güle gidiniz. Croix-Nivert'e dansa cumartesileri gittiğinizi mi söylüyordunuz?

—Evet, bayım, her cumartesi. Gelirseniz birlikte birkaç dans yaparız, isterseniz.

—Belki, evet, küçükhanım, izin verirseniz.

—Eğlenmek için yani, demek istiyorum.

—Ben de öyle anladım zaten küçükhanım, yakında görüşürüz, belki cumartesiye, kimbilir!

—Belki, bayım, hoşça kalın, bayım.

—Güle güle, küçükhanım."

Genç kız iki adım attı, döndü.

"Diyordum ki, bayım... Burada böyle oturup kapanışı bekleyeceğinize belki biraz yürümek isterdiniz.

—Teşekkür ederim, küçükhanım, ama hayır, kapanışa kadar burada kalsam daha iyi.

—Biraz gezinmiş olurdunuz demek istemiştim.

—Hayır, küçükhanım. Kalmak istiyorum. Biraz dolaşmanın benim için bir anlamı yok.

—Hava daha da serinleyecek, bayım... Belki bilmiyorsunuzdur, bahçeler kapatıldığı zaman ortalığı bir hüzün sarar gibi olur, bu nedenle üsteliyorum.

—Biliyorum, küçükhanım, ama yine de kalmak istiyorum.

—Hep böyle mi yaparsınız bayım, kapanışa kadar bekler misiniz?

—Hayır, küçükhanım. Ben de sizin gibiyim, genelde o ânı sevmem, ama bugün kalmak istiyorum.

—Belki belli nedenleriniz vardır, dedi genç kız, dalgın bir sesle.

—Ben korkağın biriyim küçükhanım, nedeni bu."

Genç kız bir adım yaklaştı.

"Bayım, bu sözleri söylemenize ben yol açtım, benim yüzümden, eminim.

—Hayır küçükhanım, böyle söylemem, günün bu saati beni her zaman gerçeği görmeye, gerçeği söylemeye zorlar.

—Böyle sözler söylemeyiniz, rica ederim.

—Ama, küçükhanım, konuşmaya başladığımızdan beri söylediğim her sözden belli oluyordu bu korkaklık.

—Hayır, bayım. Aynı şey değil bunu tek bir sözcükle söylemek, bu doğru değil."

Adam gülümsedi.

"Pek önemli bir şey değil, inanın.

—Anlamıyorum, bayım, bahçenin kapanması nasıl birdenbire sizin korkak olduğunuzu meydana çıkarıyor?

—Çünkü ondan, umutsuzluktan kurtulmak için hiçbir şey yapmıyorum... Küçükhanım, tam tersine.

—Madem öyle, bu durumda kalkıp biraz dolaşmanın cesaretle ne ilgisi var?

—Ondan kurtulmak için yapılacak herhangi bir şey, görüyorsunuz, bu umutsuzluğu şaşırtmaya yarar.

—Yalvarırım, bayım, kalkıp biraz dolaşınız, hiç olmazsa.

—Olmaz, küçükhanım, bütün ömrümce bu hep böyle oldu.

—Ama bir kez için olsun, bayım, hiç olmazsa bir kez deneyiniz.

—Hayır, küçükhanım, ben değiştirmeye başlamak istemiyorum.

—Ah bayım! Ben galiba biraz fazla konuştum.

—Tam tersine, küçükhanım, sizi dinlerken öylesine güçlü bir haz duydum ki, her zamanki gibi, korkaklığımı yüzünden tepeden tırnağa uyuşukluğa gömülmüş olduğumu iyice hissettim. Ama bu, örneğin, dünden ne fazla ne de daha az.

—Bayım, korkaklık nasıl bir şeydir, bilmiyorum, ama işte bu sizinki, benim cesaretimi utanılacak bir şey olarak görüyorum.

—Bana gelince küçükhanım, sizin cesaretiniz karşısında korkaklığım bana daha büyük görünüyor.

—Size kulak verince, bayım, cesaret biraz yararsız bir şey gibi görünüyor, sanki olmasa da olur gibi.

—Aslında yapabildiğimizi yapıyoruz, siz cesaretinizle, ben korkaklığımla, önemli olan bu!

—Elbet, bayım, orası öyle, ama neden korkaklık bu kadar çok çekici oluyor da cesaret daha az, sizce de öyle değil mi?

—Korkaklık, hep böyledir küçükhanım, ama nasıl da kolay bir şeydir, bilseniz!"

Küçük oğlan, genç kızı elinden çekti.

"Ben yoruldum," dedi, bir kez daha. Adam gözlerini kaldırdı, biraz kaygılı gibiydi.

"Söz işitir misiniz küçükhanım?

—İster istemez, bayım.

—Çok üzgünüm.

—Önemli değil, bayım, bilseniz. Bana değil bir başkasına yapıyorlarmış gibi oluyor."

Birkaç dakika daha beklediler, bir şey demeden. İnsanlar bahçeden çıkıyorlardı. Yolların ucunda gökyüzü pembeydi.

"Doğru, dedi sonunda genç kız –sesi uykudaymış gibi geliyordu– elimizden geleni yapıyoruz, siz korkaklığınızla bayım ve ben benim yönümden, cesaretimle.

—Yine de karnımız doyuyor, küçükhanım. Bunu başarabiliyoruz.

—Evet, her gün, herkes gibi karnımızı doyurabiliyoruz.

—Ara sıra konuşabiliyoruz da.

—Evet, biraz acı verse bile.

—Her şey, her şey acı verir, kimi zaman karnımızı doyurmak bile.

—Uzun süre aç kaldıktan sonra yemek yemeyi mi diyorsunuz?

—Evet, o da var."

Oğlan sızlanmaya başladı. Genç kız çocuğa, ilk kez görüyormuş gibi baktı.

"Ben artık gideyim, bayım," dedi. Sonra çocuğa döndü,

"Bir kerecik olsun uslu dur, dedi yavaşça ve adama döndü, O halde hoşça kalın bayım.

—Güle güle küçükhanım, belki dansta...

—Belki, evet bayım. Şimdiden bilemiyor musunuz gelip gelmeyeceğinizi?"

Adam yanıtlamakta biraz zorlandı.

"Şimdilik bilmiyorum, hayır.

—Çok garip doğrusu, bayım.

—Ne kadar korkacağım, gerçekten, küçükhanım, bir bilseniz...

—Yalvarırım, bayım, gelip gelmeyeceğinizi korkaklığa bağlamayın."

Adam yine sanki bir çaba gösterdi, yanıt vermek için.

"Küçükhanım, gelip gelmeyeceğimi bilmek çok güç. Bilemiyorum, şimdiden, hayır, bilemiyorum.

—Peki, ara sıra hiç gittiğiniz olmaz mı bayım?

—Giderim evet, ama orada kimseyi tanımadan."

Bu kez genç kız gülümsedi.

"Eğlenmek için bayım, zevkiniz için yapın bunu. Göreceksiniz, ne kadar iyi dans ederim.

—Gidersem, küçükhanım, kendi zevkim için gideceğim, inanın."

Genç kızın gülümsemesi biraz daha büyüdü. Ama adam bu gülümsemeyi destekleyemiyordu.

"Az önce anlar gibi oldum, bayım, eğlenceye pek az yer verdiğim için kınıyordunuz, beni.

—Evet, küçükhanım, öyle.

—Ve bundan, benim yaptığım gibi, bu kadar sakınmamam gerektiğini anlar gibi oldum...

—Bilseniz, hazzı ne kadar az tanıyorsunuz küçükhanım!

—Sizin de bu hazzı sandığınızdan daha az tanıdığınızı düşünüyorum. Dans etme zevkinden söz ediyorum.

—Evet, sizinle dans etmemi, küçükhanım."

Çocuk yeniden sızıldanmaya başladı.

"Gidiyoruz, dedi genç kız ve –adama dönüp– yine görüşürüz diyorum, bayım, belki önümüzdeki cumartesi.

—Belki. Evet, küçükhanım, görüşmek üzere."

Genç kız çocukla birlikte hızlı adımlarla uzaklaştı. Adam peşinden baktı, bakabildiği kadar baktı. Kız geri dönüp bakmadı.

Marguerite Duras

BAHÇE

'Paris'in tren istasyonlarına dökülen bu binlerce Brötanyalı kadın her işe koşulan türden hizmetçilerdi; bir de ayak işlerinde çalışan, kırlık yerlerin pazarlarında işportacılık yapan, iğne iplik gibi şeyler satan kimseler ve daha birçokları. Ölüm kimliğinden başka şeyleri olmayan milyonlarca insan. Tek düşündükleri yaşayabilmek: Açlıktan ölmemek, geceleri bir dam altında uyuyabilmek; hepsi bu. Bir de arasıra bir iki lâf edecek birilerini bulmak, ortak bahtsızlıklarından, kişisel zorluklarından söz etmek, konuşmak. Yazları, sokak aralarındaki küçük parklarda, çocuk bahçelerinde, trende, pazar yerlerinin kalabalık, müzikli kahvelerinde olabilecek bir şey. Bu da olmasa, diyorlardı, içinde bulundukları ölümcül yalnızlıktan kurtulmaları olanaksızdı.'

MARGUERITE DURAS
Kış 1989

Kapaktaki resim: VAN GOGH

ISBN 975-510-631-6
9 789755 106311

KDV İÇİNDEDİR